

3.

Stockholms kommunalstyrelse och i samband därmed stående institutioner.

SF.

Stockholms stadsfullmäktige

och i närmaste samband därmed stående institutioner.

Ursprungligen utövades huvudstadens styrelse av konungens representant, fogden, i samverkan med rådet (jfr sid. 4 och 48). Den egentliga självstyrelsen tilldelades emellertid efter hand rådet (från senare delen av 1600-talet benämnt magistraten). Såsom stadens och borgerskapets förman förde överståthållaren alltifrån år 1634, då hans ämbete tillkom, ordet inom detta råd. Vid sidan av borgmästare och råd fortgick från äldre tider borgerskapets inflytande på stadens styrelse dels genom ärendens omedelbara handläggning, dels och huvudsakligen genom de under medeltiden tillkomna borgerskapets äldste, vilka till en början voro 24, från år 1492 48 och från år 1768 50 till antalet, varav benämningen borgerskapets femtio äldste. De äldste utsågos av rådet (magistraten), från 1500-talets slut inom ett av borgerskapet uppgjort förslag. De tillkommo endast såsom en rådgivande församling och innehade även denna ställning enligt 1672 års förordning angående Stockholms stads styrelse; först år 1772 erhöilo de under egna ordförande (tvenne alternerande) beslutanderätt jämte magistratens ledamöter. Det var dock endast vad man sedermera benämnt drätselärenden i inskränkt mening, som voro föremål för nu omfördälda självstyrelse, i vilken den år 1813 inrättade drätselkommissionen (se nedan) sedermera fick del.

En verksam del i styrelsen av åtskilliga huvudstadens angelägenheter (byggnadsväsendet, strandregleringar, allmänna säkerheten, torg-handeln, mångleriväsendet, religions-, sjuk- och fattigvård samt brandförsäkringsväsendet) tog under 1700-talet den av kungl. maj: förordnade kungl. politie- och brandkommissionen. Denna från år 1724 under omkring 50 år fungerande myndighet, som i viss mån representerade en inskränkning i den kommunala självstyrelsen, bestod av tolv, de flesta höga, stats-ämbetsmän (tre riksråd, justitiekansleren, en generalmajor, ett kansliråd, en vicepresident, fyra kollegieråd, en assessor) och två rådmän.

Fördelningen på de skattskyldiga invånarna av de prestationer och avgifter, de hade att utgöra, gav från slutet av 1600-talet upphov till den ena kommunala institutionen efter den andra.

År 1688 tillkommo deputerade för inkvarteringsverket, sedermera benämnda inkvarteringskommissionen, ursprungligen bestående av magistratspersoner och borgare samt,

sedan även andra husägare blivit skyldiga att deltaga i inkvarteringen, jämväl av representeranter från dem. Denna myndighet hade att taxera, uppbära samt redogöra för en borgerskapet av kungl. maj: till lättnad i inkvarteringsbördan beviljad extra tilläggsavgift å tull-uppbörden, den s. k. tillöknings- eller inkvarteringsstolagen, vilken med undantag för åren 1717—1719 utgick under hela tiden 1688—1857. Vid sidan av den allmänna inkvarteringskommissionen fanns en särskild dylik, som ordnade tillfällig inkvartering i natura. År 1811 förenades de båda inkvarteringskommissionerna till en enda, vars verksamhet sedan fortsatte t. o. m. år 1868, då den borgerskapet och husägarna åvilande inkvarteringsbördan överflyttades till stadens invånare i allmänhet.

För taxering av den borgerliga inkvarteringsavgiften samt för handhavande av stadsvaktens och båtsmanskompaniets utrustning och underhåll inrättades år 1710 borgerskapets bemedlingskommission, bestående av tretton av borgerskapets äldste utsedda personer. År 1720 fick denna kommission befattning med taxering, uppbörd och förvaltning av även andra borgerliga utskylder. För uppbörden av borgerskapets uttaxerade medel antog bemedlingskommissionen egna uppbördskommisariar, vilka avlönades av sin uppbörd. På detta sätt tillskapades ett kommunalt uppbördsverk vid sidan av det sedan gammalt under magistraten sorterande, vilket senare härigenom förvandlades till ett kronouppbördsverk (se sid. 17). Bemedlingskommissionen valdes av de femtio äldste och äger fortfarande bestånd för förvaltning av borgerskapets enskilda fonder (jfr avd. 6).

Brandvaktskasseadministrationen, sammansatt, under överståthållaren såsom ordförande, av två magistratspersoner och tio husägare, tillkom år 1788 samt hade att med användande av den av samtliga husägare uttaxerade brandvaktavgiften bestrida och bekosta nattbevakningen. År 1850 övertogs detta bestyr av polisen (jfr sid. 9). Därefter hade administrationen endast att uppbära och till överståthållarämbetet överlämna brandvaktsmidlen.

Under år 1767 synas börsbyggnadsdeputerade hava börjat sin verksamhet, som avsåg uppsikt över det då påbörjade uppförandet av börsbyggnaden, vilket byggnadsarbete finansierades genom en särskild avgift å in- och ut-

skeppade varor. I deras ställe trädde år 1781 kommitterade över börs- och brobyggnader, som förutom förvaltningen av börsbyggnaden och därför tillgängliga medel hade att förvalta och disponera en för Norrbrös färdigbyggande och andra allmänna byggnader avsedd fond, till vilken medel årligen avsattes av stadskassan. Dessa kommitterade fingo år 1815 området för sin verksamhet utvidgat och erhöilo då benämningen kommitterade över börs-, bro- och hamnbyggnader. De bestodo av överståthållaren såsom ordförande, två av honom utsedda magistratspersoner samt bemedlingskommissionens ledamöter. För kommitterades räkning uttaxerade bemedlingskommissionen en »bro- och hamnbyggnadsavgift å borgerlig rörelse». Kommitterades bestyr övertogs år 1846 av drätselkommissionen.

Det första egentliga steget till magistratens och borgerskapets äldstes befriande från bestyret med kommunens förvaltning togs år 1813, då den förut omnämnda drätselkommissionen inrättades. Såsom ordförande i detta nya verk insattes överståthållaren; bisittare blevo fyra magistratspersoner, utsedda av magistraten, och sex borgare av olika kategorier, valda av borgerskapets äldste. Drätselkommissionen övertog den kommunala medelsförvaltning, som handhafts av magistratens handelskollegium (se sid. 48), ävensom kollegiets främste tjänsteman, stadskameraren, och hans kontor. Från byggnads- och ämbetskollegiet överflyttades till kommissionen byggnadsbokhållaren (byggnadskontoret), varjämte de under nämnda kollegium sorterande stadsarkitekten och stadsingenjören skulle stå till kommissionens förfogande. Enligt sin instruktion hade drätselkommissionen i första hand att förvalta stadens fastigheter och övriga tillhörigheter samt omhänderhava de inkomster, som voro enligt stat anslagna till utgifter för rådhusrätten, kronouppbördsverket m. fl. administrativa eller kommunala inrättningar. Kommissionen var dock icke den högsta myndigheten, utan vissa ärenden skulle hänvisas till magistraten och defemtioäldste.

Stadens gamla skyldighet att uppställa och underhålla ett antal båtsmän avlöstes 1839 och 1842 av ett medgivande att i stället erlägga vakansavgift. Debitering, uppbörd och redovisning av denna avgift och förvaltningen av därmed sammanhängande ärenden uppdrogs åt båtsmanshållskommissionen, bestående av sju personer, valda av borgare och fastighetsägare såsom båtsmanshållsskyldiga.

Den centrala ledningen av fattigvårdsförvaltningen (liksom även av sjukvården) utövades av magistratens politiekollegium till åren 1751—1752, då församlingarnas anstalter för fattiga och sjuka befriades från kollegiets inseeende. Sedan saknades enhetlig styrelse på detta område till 1807, då en dylik inrättades i form av en av representanter för varjehanda stats- och kommunalinstitutioner sammansatt talrik direktiön. Denna ordning blev emellertid ej länge bestående.

Genom kungl. brev åren 1811, 1812 och 1813 ändrades organisationen ånyo. Ansvaret för fattigvården lades åter företrädesvis på församlingarna. Överståthållaren skulle dock utöva överinseende över verksamheten med biträde av bl. a. dels en ny ämbetsman, generaldirektören över Stockholms stads fattigvård, dels av utav församlingarnas fattighusdirektioner utsedda kommitterade. Ytterligare ett centralt organ för fattigvården tillskapades vid samma tid, nämligen av församlingarna valda deputerade för allmänna fattigvårdsavgiftens utgörande. För vinnande av större enhetlighet inrättades i stället för omförälda institutioner genom kungl. stadgan angående fattigvården i Stockholms stad den 1 april 1843 stadsnämnden såsom centralstyrelse för hälso- och fattigvårdsärenden. I denna var överståthållaren ordförande, pastor primarius, polismästaren och förste stadsläkaren ständiga ledamöter samt 21 valda ledamöter, som utsågos, en av och inom konsistorium, en av och inom magistraten, två från var och en av de åtta samtidigt inrättade församlingsnämnderna, en av allmänna barnhusets, en av Danviks hospitals och en av prins Carls inrättnings direktiön. Under stadsnämnden som överstyrelse lydde, förvaltade av särskilda direktiöner, vissa fattigvårds- och sjukvårdsanstalter.

Med hänsyn till kolerafarsotens första uppträdande i Europa inrättades för denna del av hälsovården den allmänna sundhetskommittén, som verkade åren 1831—1840. Av enahanda anledning och för samma ändamål bildades år 1847 allmänna sundhetsnämnden, som huvudsakligen nominellt kvarstod till tiden för stadsfullmäktiges tillkomst. Den bestod av ledamöter, utsedda vid sockenstämmorna. Ordet fördes av överståthållaren eller den han förordnade i sitt ställe.

Från att hava varit bestyr, utförda av hus- och tomtägarna, övergingo gatuläggningen och gatubelysningen, till en början var för sig, till att bli på sockenstämmogrunder (jfr nedan) byggda, för hela staden gemensamma angelägenheter. År 1845 inrättades för gatuläggningen och år 1850 för gatubelysningen särskilda förvaltningar, vilka med år 1861 sammanslogos till gatuläggnings- och lyshållningsstyrelsen, bestående av nio ledamöter, av vilka en utsågs av överintendentsämbetet och de övriga av sockenstämmornas nämnden.

För den år 1855 av sockenstämmornas nämnden beslutade vattenledningen inrättades en överstyrelse med överståthållaren såsom ordförande och 24 av de territoriella församlingarna valda ledamöter. För vattenledningens anläggande och förvaltning tillsattes av överstyrelsen en särskild direktiön.

Med år 1862 gjordes enligt kungl. resolutionen den 27 september 1861 huvudstadens folkskoleväsende till en stadens gemensamma angelägenhet, som, intill dess stadsfullmäktige övertogo detsamma, lydde under överstyrelsen.

SF.

sen för stadens folkskolor, sammansatt av en ordförande och elva ledamöter, valda, en av stadens konsistorium, en av fattigvårdsnämnden, en av varje församlings skolråd och en av överstyrelsen, företrädesvis bland huvudstadens läkare. Överstyrelsen valde själv sin ordförande. Om detta val föll på någon förutvarande ledamot, utsågs annan i samma ordning, som denne förut blivit invald.

Såsom delvis framgår av ovanstående, kommo även stadens kyrkliga kommuner, församlingarna, att efter hand utöva åtskillig verksamhet, som numera tillkommer den borgerliga kommunen. Genom kungl. förordning ang. sockenstämmor den 16 mars 1847 inrättades vid sidan av de olika församlingarnas sockenstämmor en av dessa utsedd, för hela staden gemensam sockenstämmanämnd, bestående av 60 deputerade, varav hälften fastighetsägare. Denna nämnd hade att besluta i sådana förhållanden som staden gemensamma frågor, i vilka de olika sockenstämmorna fattat skiljaktiga beslut. Sockenstämmanämnden fick stor betydelse och kom i många och viktiga frågor att fylla en allmän kommunalrepresentations uppgifter.

Förslaget till 1862 års kungl. förordning om kommunalstyrelse i stad var uppgjort att gälla även för huvudstaden. Detta förslag hänsköts till yttrande av överståthållarämbetet och från ämbetet till magistraten och borgerskapets äldste, som för frågans utredning tillsatte en kommitté. Såväl kommittén som överståthållarämbetet avstyrkte på det bestämdaste, att den allmänna stadsförfattningen skulle tillämpas på Stockholm, och påyrkade, att huvudstaden skulle få sin särskilda kommunalförordning, vartill ock förslag uppgjordes. I huvudsaklig överensstämmelse med detta förslag utfärdades kungl. förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862.

Med upphävande av 1847 års sockenstämmoförordning och vad i andra författningar kunde finnas strida mot de nya bestämmelserna förklarades i 1862 års förordning om kommunalstyrelse i Stockholm staden med därunder lydande område utgöra för sig en särskild kommun, vars medlemmar ägde att själva efter de givna närmare bestämmelserna vårda sina gemensamma angelägenheter, såvitt iöke enligt gällande författningar det tillkomme offentlig ämbetsmyndighet att handhåva dem. I avseende å behandling av kyrkliga angelägenheter samt ärenden rörande folkskolan hänvisades till vad särskilt fanns stadgat. Undantaget i avseende å kyrkliga angelägenheter blev, vad angår anordnandet av begravningsplatser, år 1886 modifierat i sammanhang med inrättandet av en kyrkogårdsnämnd för förvaltningen av stadens gemensamma begravningsplatser, vilken förvaltning sedermera år 1924 helt och hållet frigjordes från sambandet med den kyrkliga kommunen.

Folkskoleväsendet blev med år 1904 genom lagen den 15 maj 1903 angående folkskoleväsendet i Stockholm en väsentligen under den borgerliga kommunen lagd, stadens gemensamma angelägenhet.

Efter den nya kommunalförordningens tillkomst var det endast en tidsfråga, när de bördor, som lagts på särskilda klasser av stadens invånare, och de motsvarande rättigheterna skulle upphöra och därmed även den splittring, som förorsakats genom de ovan omnämnda särskilda styrelserna och kommissionerna. I enlighet med principer, som angivits i ett kungl. cirkulär den 10 juli 1863, träffades mellan stadsfullmäktige och borgerskapets äldste en av kungl. maj:t den 14 juli 1865 stadfast överenskommelse angående likställighet i vissa kommunala rättigheter och skyldigheter mellan borgerskapet och idkare av borgerlig rörelse å ena sidan samt stadens övriga invånare å andra sidan.

Författningar. Kungl. förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862. Kommunalförordningen har undergått följande ändringar.¹⁾ Kungl. kungörelsen den 9 nov. 1869 föreskrev nedsatt maximum av röstetalen vid stadsfullmäktigval. Genom kungl. kungörelsen den 22 juni 1883 överflyttades från kommunalförordningen till nämndernas instruktioner en del bestämmelser rörande dessa. Enligt kungl. förordningen den 8 mars 1889 var den medlem av kommunen, som därstädes ägde fast egendom i st. f. som förut den, som var för fast egendom till allmän bevilning uppförd. Genom kungl. förordningen den 22 mars 1889 blev kvinna valbar till fattigvårdsnämnden. Lagen den 2 april 1898 gjorde villkoren för rösträtt och valbarhet till stadsfullmäktige i allo lika med motsvarande bestämmelser för de andra städerna och föreskrev förfarandet, då ordinarie val och fyllnadsval till stadsfullmäktige skulle ske samtidigt. Lagen den 15 april 1904 lämnade föreskrifter om revisorsval. Lagen den 29 april 1904 tilldelade stadsfullmäktige rätt att årligen själva utse sin ordförande. Genom lagen den 7 juli 1905 blev kvinna valbar till styrelsen för arbetsförmedlingen. Lagen den 17 maj 1907 införde nya bestämmelser angående stadsfullmäktiges sammanträden (se nedan). Genom lagen den 12 juli 1907 upphävdes § 47 och ändrades § 45 (varigenom nya bestämmelser infördes rörande ersättning för utskölningskostnader). Lagen den 26 maj 1909 gjorde kvinna valbar till stadsfullmäktige.

¹⁾ Kungl. maj:t har den 27 nov. 1931 förordnat om utredning rörande revision av förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm samt utredning med anledning av framställningar i samband med antagandet av de nya kommunallagarna (jfr Utl. 1928: nr 347). Såsom sakkunnig har tillkallats f. d. landshövdingen K. H. L. Hammarskjöld, varjämte stadsjuristen H. G. P. Sundberg fått i uppdrag att biträda såsom sekreterare.

tig, införde den proportionella valmetoden vid val av stadsfullmäktige, ändrade grunderna för röstvärdets beräkning, sänkte rösttalsmaximum från 100 till 40 röster, stadgade två tredjedels majoritet för en del beslut samt berättigade stadsfullmäktige att bestämma valkretsindelningen, som förut bestämts av magistraten. Lag den 4 mars 1910 gjorde vissa förtydliganden i valbestämmelserna. Genom lagen den 10 juni 1910 meddelades ändrade bestämmelser ang. underställning av beslut om låns upptagande, innefattande en inskränkning av kommunens lånerätt (denna bestämmelse trädde emellertid i kraft först fr. o. m. år 1913). Genom lagen den 9 juni 1911 utsträcktes perioden för stadsfullmäktigmandat från två till fyra år. Lagen den 13 juni 1913 stadgade vissa bestämmelser för valhemlighetens skyddande vid stadsfullmäktigval (valkuvert, valskärmar etc.), ändrade föreskrifter rörande valsedels röstvärde vid ny sammanräkning efter avgången fullmäktig samt föreskrift ang. proportionellt val i vissa fall till utskott eller kommitté. Lagen den 25 aug. 1914 meddelade vissa föreskrifter rörande rösträtt för arrendator av jordbruksfastighet i stad. Lagen den 29 juni 1917 ändrade föreskrifterna om kungörande av tid för valförrättning för stadsfullmäktigval och om valbarhet till stadsfullmäktig. Lagen den 24 maj 1918 införde ändrade bestämmelser om viss ådömd straffpåföljd som hinder för rösträtt. Genom lagen den 20 juni 1918 fick överståthållarämbetet rätt att på framställning av drätselnämnden eller kamrärerna i uppborgsverket företaga vissa rättelser i debiteringen av stadsutskylder. Lagen den 23 dec. 1918 stadgade lika kommunal rösträtt för varje i kommunen mantalsskriven man eller kvinna, som fyllt 23 år och ej är omyndig eller i konkursstillstånd, ej är av fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning, ej häfter för samtliga de tre senaste årens förfallna kommunalutskylder och ej utesluts genom ådömd straffpåföljd; vidare gavs ändrade föreskrifter om röstlängdens upprättande och om sättet för stadsfullmäktigvalens anordnande samt vidgades bestämmelsen om ²/3 majoritet för vissa beslut av ekonomisk innebörd. Lagen den 14 febr. 1920 förlade ledningen av stadens kommunala förvaltning hos det beredningsutskottets ställe inrättade stadskollegiet, bland vars medlemmar de särskilt valda, avlönde borgarråden fingo föredragningskyldighet för de på dem fördelade olika förvaltningsområdena (se vidare nedan under stadskollegiet); i sammanhang därmed stadgades, att två vice ordförande skulle utses av stadsfullmäktige, varjämte en del av omorganisationen påkallade smärre ändringar i vissa paragrafer vidtogos. Genom tvänne lagar den 30 juni 1920 gjordes några smärre ändringar i föreskrifterna om valsedlarnas beskaffenhet och röstlängdens upprättande samt upphävdes rätten till röstning genom fullmakt och infogades i stället föreskrifter rörande den genom särskild lag s. d. medgivna rätten för vissa väljare att

använda valsedelsförsändelse. K. förordn. den 19 nov. 1920, 10 okt. 1924, 14 maj 1926 och 27 juni 1927 hava stadgat vissa ändrade grunder för den kommunala beskattningen under åren 1921—1928 (jfr nedan). Lag den 10 mars 1922 bestämde som villkor för stadsfullmäktiges beslutförhet närvaro av »flera än hälften» i st. f. »minst hälften» av samtliga fullmäktige. Genom lagen den 9 juni 1922 upphävdes den successiva förnyelsen av stadsfullmäktige med val av halva antalet var annat år; samtidigt infördes vissa modifikationer i den proportionella valmetoden. Lagen den 15 juni 1923 medgav stadsutskylders inleverering till stadens kassa jämväl genom insättning i annan bank än riksbanken. Genom lag den 20 juni 1924 begränsades mandattiden för stadskollegiets särskilt valda ledamöter till ett år, varjämte stadsfullmäktige medgavs rätt att till innehavare av kommunala förtroendeuppdrag utgiva ersättning dels i form av dagtraktamente och reseersättning, dels, i vissa fall, i form av särskilt arvode. Genom lagen den 29 maj 1925 upphörde stadskollegiets åliggande att utse vice ordförande i vissa av stadens nämnder. Lagen den 21 maj 1926 införde dels föreskrift om att stadsfullmäktig- och elektorsval (jfr avd. 6) skola förrättas samtidigt, dels medgivande att å valsedel utsätta även kartell- och fraktionsbeteckningar ävensom valbeteckning, dels vissa ändrade bestämmelser om valsedlars kassering och sammanräkning. Genom lag den 28 sept. 1928 infördes vissa av den samma år beslutade nya kommunalskattelagstiftningen påkallade ändringar i avseende å grunderna för täckande av kommunens skattebehov m. m. Slutligen överflyttades genom lag den 6 juni 1930 vissa bestämmelser om röstlängd för stadsfullmäktigval samt om dylika valsförrättande och avslutande m. m. från kommunalförordningen till den samma dag utfärdade kommunala vallagen (jfr nedan).¹⁾

För ändring av huvudstadens kommunalförordning liksom för övriga förordningar av samma slag har från år 1866 fordrats riksdagens medverkan.

De kommunala valen i Stockholm regleras av följande författningar. Kommunala vallagen den 6 juni 1930. Kungl. kungörelse den 13 mars 1931 om upprättande av röstlängd för val till riksdagens andra kammare samt av kommunal röstlängd. Kungl. kungörelse den 27 juni 1930 med närmare bestämmelser angående valsedelsförsändelse vid kommunalval m. m. Kungl. kungörelse den 3 juli 1930 rörande formulär till protokoll vid stadsfullmäktigval m. m. Valordning för Stockholms stad, gällande vid val av stadsfullmäktige samt för upprättande av förslag till borgmästar-, rådmans-

¹⁾ Ett betänkande angående överståthållarämbetets och stadens inbördes förhållanden har den 21 okt. 1931 avgivits av en av stadskollegiet tillsatt kommitté (se Bih. 1931: nr 49). — Jfr även noten å föreg. sida.

SF. eller magistratssekreterarsyssla, fastställt av kungl. maj:t den 11 febr. 1910, med ändringar den 24 jan. 1914 och 24 maj 1918.

För den kommunala beskattningen gälla följande huvudsakliga stadganden. Kommunal-skattelag den 28 sept. 1928, med ändringar den 3 aug. 1929 och 6 juni 1930. K. förordning den 28 sept. 1928 om kommunal progressivskatt. Lag om skogsaccis den 28 sept. 1928. K. förordning den 28 sept. 1928 om ändrade grunder för utgörande av vissa kommunala utlagor.

Stadsfullmäktige.

Stadshuset (ingång från gården, sydöstra hörnet, stora tornet), 1 tr., K.; t. »stads-huset». Ingång för åhörare: från gården, portiken i sydöstra hörnet, 4 tr.

Sessionstider: ett ordinarie sammanträde, vanligen tredje måndagen, i varje månad (utom juli och aug.), f. ö. när omständig-heterna påfordra.¹⁾

Stadskollegiet, borgarråden och stadsfull-mäktiges kansli (stadskansliet): ingång över gården, stora trappan t. h., 1 tr. (se vidare nedan sid. 70, 72, 73).

Kommunens beslutanderätt utövas genom 100 stadsfullmäktige. Stadsfullmäktige bestämma efter förslag av magistraten indelningen i valkretsar jämte antalet fullmäktige för varje valkrets. Enligt stadsfullmäktiges beslut den 20 sept. 1920 och 30 juni 1930 är staden indelad i fem valkretsar, av vilka den första väljer 17, den andra 22, den tredje 20, den fjärde 20 och den femte 21 stadsfullmäktige. (Se vidare nedan.) Valen ske fr. o. m. år 1913 för fyra år och äga fr. o. m. år 1923 rum vart fjärde år, varvid varje gång hela antalet stadsfullmäktige skall utses. Dessa val ske fr. o. m. 1910 efter proportionell valmetod och fr. o. m. 1919 efter ograderad röst-skala. Röstlängd för valet upprättas av taxerings-kommissarierna under magistratens inseende. Valet företages inför av magistraten utsedda deputerade.

Rösträtt vid val av stadsfullmäktige tillkommer envar i staden mantalsskriven man eller kvinna, som är svensk undersåte och senast under nästföregående kalenderår uppnått 23 års ålder samt ej är omyndig eller i konkursstillstånd, ej är av fattigvården ombändertagen för varaktig försörjning, ej häftar för mera än två års av till betalning under de tre senaste åren förfallna kommunalutskylder och ej utesluts på grund av

ådömd straffpåföljd. (Beträffande för valförrättning, röstning och röstsammanräkning m. m. gällande föreskrifter hänvisas till kommunala villagen.)

För valbarhet till stadsfullmäktig erfordras att äga kommunal rösträtt i staden och hava uppnått 25 års ålder. Stadsfullmäktig kan ej den vara, som icke råder över sig och sitt gods, som är förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller eljest på grund av ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattnings, eller som står under äventyr av sådan påföljd, eller som är förklarad ovärdig att inför rätta föra annans talan. Gift kvinna, som står under mannens målsmanskap, är ej på grund härav obehörig att mottaga och utöva stadsfull-mäktiguppdrag. Vissa ämbets- och tjänstemän må icke vara stadsfullmäktige, nämligen »överståthållaren, underståthållaren, polismästaren och stadens fiskaler ävensom de tjänstemän och be-tjänter, vilka i och för sina befattningar äro inför stadsfullmäktige eller stadens nämnder redo skyldiga». Den som blivit vald till fullmäktig äger avsäga sig uppdraget, om han icke är bo-ende inom staden, om han är ämbets- eller tjänsteman och av sin befattning hindras att full-göra uppdraget, om han uppnått 60 års ålder, förut tjänstgjort som stadsfullmäktig i fyra år eller eljest förmår visa hinder, som av stadsfullmäktige godkännes. Kvinna, som blivit vald till stadsfullmäktig, äger när som helst avsäga sig uppdraget.

Stadsfullmäktiges verksamhetsår räknas fr. o. m. den 1 april t. o. m. den 31 mars nästföljande år.

Enligt 1862 års förordning fördes ordet hos stadsfullmäktige av överståthållaren med rätt för honom att deltaga i överläggningarna men ej i besluten. För varje år ägde stadsfullmäktige välja en vice ordförande. Överståthållarens ordförandeskap upphörde den 1 juni 1904, då stadsfullmäktige första gången inträdde i sin genom lagen den 29 april 1904 dem tilldelade rätt att själva årligen utse sin ordförande. Överståthållaren behöll sin rätt att deltaga i överläggningarna. Samma rätt tillades uttryckligen underståthållaren vid förfall för överståthållaren. Fr. o. m. den 1 april 1920 utse stadsfullmäktige årligen två vice ordförande.

»Stadsfullmäktiges förhandlingar skola vara offentliga; dock kunna fullmäktige för någon särskild fråga besluta, att överläggning skall inom lyckta dörrar hållas» (§ 21 i kommunalförordningen). »Stadsfullmäktige må ej ärende företaga eller däri besluta, såvida icke flera än hälften av dem äro tillstädes» (ur § 22 i kommunalförordningen).

»Till stadsfullmäktiges åligganden och be-fogenhet hör: att avgiva utlåtanden i alla frågor, som för sådant ändamål av kungl. maj:t till fullmäktige remitteras, eller av överståthållar-ämbetet, magistraten eller andra vederbörande till dem hänskjutas; att meddela beslut i ange-lägenheter, som av de för verkställighet och för-

¹⁾ Stadsfullmäktiges ordinarie sammanträden under arbetsåret 1932/33, efter sammanträdet den 1 april, äro utsatta till den 23 maj, 20 juni, 19 sept., 17 okt., 21 nov. och 5 dec. 1932 samt 23 jan., 20 febr. och 20 mars 1933.

valtning tillsatta nämnder eller personer likmätigt de för en var av dem gällande instruktioner fullmäktiges prövning underställas; att efter granskning av de utav vederbörande förvaltningsnämnder upprättade utgifts- och inkomstförslag bevilja medel till stadsutgifternas bestående samt förordna om uttaxering av de skattebidrag, vilka utöver befintliga tillgångar kunna till stadens allmänna gagn eller särskilda dess behov erfordras, ävensom i fråga om utgifter för nya ändamål bestämma de grunder, efter vilka uttaxering därav skall äga rum; samt att årligen genom revisorer, vilka stadsfullmäktige utse, granska dem underlydande nämnders räkenskaper och förvaltning under nästföregående året» (nr § 26 i kommunalförordningen).

Vid stadsfullmäktiges sammanträden äger en var ibland dem att framställa förslag (motion) i ämne, som till fullmäktiges handläggning hör. Vill stadsfullmäktigt till borgarråd framställa spörsmål (interpellation) i ärende, som tillhör stadsfullmäktiges handläggning, skall detsamma, skriftligen affattat, ingivas till stadskansliet minst fem dagar före det sammanträde, vid vilket spörsmålet är avsett att framställas. Å fullmäktige ankommer att utan föregående överläggning besluta, huruvida spörsmålet må framställas eller icke.

För giltigheten av en del av stadsfullmäktiges beslut fordras fastställelse av kungl. maj:t. Övriga beslut skola i vidsträckt omfattning underställas överståthållarämbetet (jfr nedan).

Stadsfullmäktige avgöra själva, utan annan myndighets hörande, följande frågor: underdåniga framställningar till kungl. maj:t, beslut i fråga om beviljande av skattebidrag till stadens allmänna gagn eller särskilda dess behov, dock med vissa undantag, beslut i anledning av de på fullmäktiges prövning beroende revisionsanmärkningar, antagande och entledigande ävensom avlöande av borgarråd och stadssekreterare (kanslichef) samt överenskommelser och beslut rörande ordningen och arbetssättet m. m. hos fullmäktige. Däremot erfordras kungl. maj:ts prövning och stadfästelse för att stadsfullmäktiges beslut skola vinna gällande kraft, då de angå: försäljning, pantförskrivning eller utbyte av sådan staden tillhörig fastighet, som har bestämts till bestående av något bland stadens allmänna behov, så ock överenskommelse, som medför förändring i de rättigheter staden äger till sådan fastighet, upptagande av lån — med vissa i författningen närmare bestämda undantag — nya eller förhöjda avgifter å allmänna rörelsen för begagnande av de platser, som blivit anvisade åt den samma, eller de inrättningar, som äro gjorda till dess betjänande, förändring i de av kungl. maj:t för stadskollegiet eller stadens nämnder fastställda instruktioner samt förändring i vissa gällande bestämmelser och åtaganden rörande kommunalnatskylderna (§ 30 i kommunalförordningen). I alla övriga ämnen erfordras överståthållarämbetets stadfästelse för att giva gällande kraft

åt stadsfullmäktiges beslut. Värgrar överståthållarämbetet sökt fastställelse, skal skäl därtill uppgivas, och äga stadsfullmäktige i sådant fall att avgöra, huruvida frågan skall underställas kungl. maj:ts prövning. För vissa beslut fordras två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster, nämligen avhållande eller köp av fast egendom (såvida ej köpet avser stadsplans eller tomtindelnings genomförande), beviljande av anslag till nya ändamål eller behov, beviljande av anslag, vartill medel skola anskaffas genom upplåning, upptagande eller förnyande av lån eller ingående av borgen samt efterskänkande av oguldna stadsutskylder. Vid val av borgarråd gälla särskilda bestämmelser ang. röstövertvikt m. m. (se under stadskollegiet, sid. 71).

Stadsfullmäktige må icke samfällt och omedelbart befatta sig med verkställighetsåtgärder av något slag eller med förvaltning av penningar eller andra tillgångar för kommunens räkning, utan tillkommer detta, under stadskollegiets ledning, de nämnder (styrelser) eller personer, som för sådant ändamål utses, och vilka var inom sitt område äro för omförmälda göromål ansvariga. Stadskollegiet utser bland borgarråden ordförande i flertalet av dessa nämnder (styrelser); nämndernas (styrelsernas) övriga ledamöter samt suppleanter välja stadsfullmäktige bland sig eller stadens andra till fullmäktige valbara inbyggare för en tid av i regel två år; i några nämnder utses därjämte vissa ledamöter av andra myndigheter. Nämndernas (styrelsernas) instruktioner skola, med undantag för vissa nämnder, som tillsättas på grund av särskilda riksförfattningar, fastställas av kungl. maj:t. Enligt stadsfullmäktiges beslut den 1 april och 21 dec. 1925 utgår till ledamöter av stadens nämnder, styrelser, vissa kommittéer och delegationer m. m. ävensom till av stadsfullmäktige utsedda revisorer ersättning i form av dagtraktamente med 5 kr. för sammanträdesdag.

Förberedandet m. m. av frågor hos stadsfullmäktige samt örvakandet av beslutens verkställighet åligger stadskollegiet, som ock i övrigt har att å stadsfullmäktiges vägnar leda förvaltningen av stadens angelägenheter.

Över stadsfullmäktiges och stadens nämnders beslut kunna besvär anföras hos överståthållarämbetet senast inom 14 dagar efter det klaganden erhöi del av beslutet. I överståthållarämbetets utslag i anledning av anförda besvär kan ändring sökas hos kungl. maj:t i socialdepartementet inom 30 dagar efter utslaget meddelande.

Den 20 april 1863 hade stadsfullmäktige sitt första sammanträde.

Senaste val av stadsfullmäktige (för tiden 1/4 1931—31/3 1935) ägde rum den 19 mars 1931. Därvid avgävos för hela staden sammanlagt 220,543 röster (motsvarande 65,1 % av samtliga röstberättigade). De godkända valselderna och de tilldelade stadsfullmäktigplatserna fördelade sig (för alla valkretsar tillsammans) på de viktigare förekommande kartell-, parti-

SF. och fraktionsbeteckningarna sålunda¹⁾: partibeteckningen »Arbetarepartiet» 121,387 röster (57 platser), varav fraktionsbeteckningen »Socialdemokraterna» 105,424 röster (52 platser) och fraktionsbeteckningen »Kommunisterna» 15,963 röster (5 platser); kartellbeteckningen »Sammhället främst» 95,148 röster (43 platser), därav partibeteckningen »De Borgerliga» 71,195 röster (35 platser), partibeteckningen »Den fria högern» 4,396 röster (ingen plats) och partibeteckningen »De borgerliga framstegsvännerna» 19,555 röster (8 platser), varunder fraktionsbeteckningen »De Liberala» 11,942 röster (5 platser) och fraktionsbeteckningen »Frisinnade och Nykterhetsvänner» 7,613 röster (3 platser); partibeteckningen »Klass mot klass (Kommunistiska partiet)» 2,468 röster (ingen plats); partibeteckningen »Nationalsocialisterna» 279 röster (ingen plats).

Författningar m. m. K. förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 (ang. ändringar se sid. 60). Arbetsordning för Stockholms stadsfullmäktige, antagen av stadsfullmäktige den 12 jan. 1920, med ändr. den 10 jan. 1921, 30 juni 1922, 5 mars 1923 och 19 maj 1930. Instruktion för stadskollegiet i Stockholm, fastställt av kungl. maj:t den 19 mars 1920, med ändr. och tillägg den 29 maj 1925 och den 1 aug. 1930. Lag den 6 juni 1930 om proportionellt valsätt vid val inom stadsfullmäktige m. m. (Se även under stadskollegiet.)

Stat år 1932. Stockholms stads stat för år 1932 har av stadsfullmäktige bestämts sålunda: Utgifter: 269,021,426 kr.; inkomster: 159,281,098 kr. Bristen är avsedd att fyllas dels genom låneandel 35,315,150²⁾ kr.²⁾, dels genom kommunalskatt 66,425,178 kr. och kommunal progressivskatt 8,000,000 kr.

Stadsfullmäktige

(valdaför tiden t. o. m. den 31 mars 1935³⁾).

Ordförande.

Tengdahl, K. A., ledamot av försäkringsrådet (se nedan).

Förste vice ordförande.

Åkerman, G. R. J., generallöjtnant. (se nedan).

¹⁾ Rörande rösternas och mandatens fördelning på valkretsar m. m. lämnas en redogörelse i Statistisk månadsskrift 1931: nr 4.

²⁾ I 1932 års stat har vissa under år 1931 beviljade utgifter, att täckas med låneandel, tillsammans 22,752,956 kr., förts inom linjen.

³⁾ De vid valet förekommande parti(fraktions)-beteckningar (jfr ovan), varunder resp. stadsfullmäktige valts, betecknas på följande sätt: »Borg.» = »De Borgerliga»; »Fris.» = »Frisinnade och Nykterhetsvänner»; »Komm.» = »Kommunisterna»; »Lib.» = »De Liberala»; »Soc.» = »Socialdemokraterna».

Andre vice ordförande.

Ström, O. F., redaktör (se nedan).

Ledamöter

(efter valkrets och ordningsföljd vid valet).

Första valkretsen

(Nikolai, Katarina och Sofia förs.).
(17 stadsfullmäktige.)

Sandberg, H. K. A., borgarråd. (Soc.)
Ström, O. F., redaktör, 2:e vice ordf. (Soc.)
von Porat, T. G. H., direktör. (Borg.)
Carlsson, f. Lindsok, Anna R., fru. (Soc.)
Pålsson, E. A. V., slöjd lärare. (Soc.)
Ek, V. E., sekreterare. (Soc.)
Brunzell, O., möbelhandlare. (Borg.)
Samuelson, P. O., organisationschef. (Komm.)
Branting, G., advokat. (Soc.)
Svensson, G. A., byggmästare. (Borg.)
Nilsson, C. R., ombudsman. (Soc.)
Engberg, J. A. A., murare. (Soc.)
Forssberg, E. V., direktör. (Lib.)
Qvist, J. K., arbetare. (Soc.)
Sundin, T. W., tullpackhusarbetare. (Soc.)
Wandland, f. Hopp, Anna, fru. (Soc.)
Garsten, B. C., ombudsman. (Borg.)

Andra valkretsen

(Maria, Högalids, Brännkyrka och Emskede förs.).
(22 stadsfullmäktige.)

Karlsson, Victor E., borgarråd. (Soc.)
Johansson, J. O., landsorganisationens kassör. (Soc.)
Masreliez, G. V., överdirektör. (Borg.)
Lundin, f. Fornstedt, Sigrd A., barnavårdsman. (Soc.)
Cruse, C. S., förtroendeman. (Soc.)
Andersson, J. Edvin, ombudsman. (Soc.)
Lindqvist, G. R., redaktör. (Borg.)
Olsson, A. E., redaktör. (Komm.)
Johansson, E. G., ombudsman. (Soc.)
Karlson, G. Henning, direktör. (Lib.)
Andersson, P., överlärare. (Soc.)
Månsson, O. P., spårvägsman. (Soc.)
Engman, V. D., förmän. (Soc.)
Wallenberg, G. O., byråingenjör. (Borg.)
Johansson-Visborg, Anna S., fru. (Soc.)
Karlsson, G. Verner, stationsbiträde. (Komm.)
Axi, S. G. E., fängelsedirektör. (Borg.)
Friberg, A. E., stadsbud. (Soc.)
Eriksson, Bertil K. J., ombudsman. (Soc.)
Lundström, W. A., ombudsman. (Soc.)
Ahlström, E. A., försäljningschef. (Borg.)
Anderson, Carl W., maskinarbetare. (Soc.)

Tredje valkretsen

(Klara, Jakobs, Kungsholms, S:t Görans och Bromma förs.).

(20 stadsfullmäktige.)

Tengdahl, K. A., ledamot av försäkringsrådet, ordf. (Soc.)

Söderlund, G., direktör. (Borg.)
 Lindhagen, C. A., f. d. borgmästare. (Soc.)
 Théel, f. Roth, Elisif, fru. (Borg.)
 Höglund, C. Z. K., redaktör. (Soc.)
 Ahlbin, G. H. G., redaktör. (Borg.)
 Ström, f. Hånes, Hildegard A., fru. (Soc.)
 Wretling, E. P., civilingenjör.¹⁾ (Lib.)
 Wiklund, E. O., ombudsman. (Soc.)
 Winberg, E. G., stenhuggare. (Soc.)
 Reuterskiöld, C. B., major. (Borg.)
 Kilbom, K., redaktör. (Komm.)
 Hessler, A. A. H., sekreterare. (Borg.)
 Karlsson, Karl A., förbundsordförande. (Soc.)
 Eggert, G. E., fastighetsdirektör hos ab. Stockholms bryggerier. (Borg.)
 Holm, K. I., järnarbetare. (Soc.)
 Englund, E. W., aktuarie. (Fris.)
 Karlsson, K. G. Hjalmar, ombudsman. (Soc.)
 Hermansson, K. T. E., vaktmästare. (Soc.)
 Trönnberg, P., överlärare. (Borg.)

Fjärde valkretsen

(Adolf Fredriks, Gustav Vasa och Matteus förs.)
 (20 stadsfullmäktige.)

Liander, M. E., grosshandlare. (Borg.)
 Björklund, C. G., borgarråd. (Soc.)
 Falk, S. G., direktör. (Borg.)
 Carlsson, O., ledamot av försäkringsrådet. (Soc.)
 Arneemark, G. E., järnvägstjänsteman. (Borg.)
 Gustafson, f. Pettersson, Ruth V. M., fru. (Soc.)
 Bergvall, J. H., direktör. (Lib.)
 Ferm, A. V., snickare. (Soc.)
 Hedelius, A. H., lärare vid högre folkskolorna. (Borg.)
 Johansson, A. R., assistent. (Soc.)
 Nyblom, f. Bergström, Eva M. C., redaktör. (Borg.)
 Wallin, J. A., transportmästare. (Soc.)
 Hassler, N. H. A., professor. (Borg.)
 Bergström, J. W., spårvägsman. (Soc.)
 Nyström, B. A. E., tf. byråchef. (Fris.)
 Åhrberg, F. A. L., typograf. (Soc.)
 Berggren, H. A., målarmästare. (Borg.)
 Andersson, Edoff E., ombudsman. (Komm.)
 Öman, I., redaktör. (Borg.)
 Nyqvist, S. G. B., metallarbetare. (Soc.)

Femte valkretsen

(Johannes, Engelbrekts, Hedvig Eleonora och Oscars förs.)
 (21 stadsfullmäktige.)

Åkerman, G. R. J., generallöjtnant, 1:e vice ordf. (Borg.)
 Larsson, Oscar E., borgarråd. (Soc.)
 Paues, E. W., direktör. (Borg.)
 Cervin, N. H., fabrikör. (Borg.)
 Magnuson, P. K., förgyllare. (Soc.)
 Järte, f. Montelin, Ester L., fru. (Borg.)
 Grönvall, J. K. (Hanna), hembiträde. (Soc.)

Stridsberg, E. R., generaldirektör. (Lib.)
 Hernlund, C. A. V., arbetschef vid rikets allmänna kartverk. (Borg.)
 Anderson, Knut H., tjänsteman. (Soc.)
 Hjorth, J. E., direktör. (Borg.)
 Franzén, A. K., prakt. läkare. (Borg.)
 Adamsson, H., ingenjör. (Soc.)
 Klemm, C. F., civilingenjör. (Borg.)
 Andersson, J. Eric, spårvägsman. (Soc.)
 Ossbahr, C. P., extra protokollssekreterare. (Borg.)
 Nilsson, O., direktör. (Fris.)
 Stenholm, R. W., järnsvarvare. (Soc.)
 Wistrand, K. K:son, ombudsman. (Borg.)
 Lundh-Eriksson, J. A. (Nanna), fru, folkskollärarinna. (Borg.)
 Eriksson, J. E. Martin, chaufför. (Soc.)

Alfabetisk förteckning över stadsfullmäktige.¹⁾

Adamsson, H., ingenjör. (V; soc.)
 Ahlbin, G. H. G., redaktör. (III; borg.)
 Ahlström, E. A., försäljningschef. (II; borg.)
 Anderson, Carl W., maskinarbetare. (II; soc.)
 Andersson, Edoff E., ombudsman. (IV; komm.)
 Andersson, J. Edvin, ombudsman. (II; soc.)
 Andersson, J. Eric, spårvägsman. (V; soc.)
 Anderson, Knut H., tjänsteman. (V; soc.)
 Andersson, P., överlärare. (II; soc.)
 Arneemark, G. E., järnvägstjänsteman. (IV; borg.)
 Axi, S. G. E., fängelsedirektör. (II; borg.)
 Berggren, H. A., målarmästare. (IV; borg.)
 Bergvall, J. H., direktör. (IV; lib.)
 Björklund, C. G., borgarråd. (IV; soc.)
 Borgström, J. W., spårvägsman. (IV; soc.)
 Branting, G., advokat. (I; soc.)
 Brunzell, O., möbelhandlare. (I; borg.)
 Carlsson, f. Lindskog, Anna R., fru. (I; soc.)
 Carlsson, O., ledamot av försäkringsrådet. (IV; soc.)
 Carlsson, se även Karlsson.
 Cervin, N. H., fabrikör. (V; borg.)
 Cruse, C. S., förtroendeman. (II; soc.)
 Eggert, G. E., fastighetsdirektör hos ab. Stockholms bryggerier. (III; borg.)
 Ek, V. E., sekreterare. (I; soc.)
 Engberg, J. A. A., murare. (I; soc.)
 Englund, E. W., aktuarie. (III; fris.)
 Engman, V. D., förmän. (II; soc.)
 Eriksson, Bertil K. J., ombudsman. (II; soc.)
 Eriksson, J. E. Martin, chaufför. (V; soc.)
 Eriksson, se även Lundh-Eriksson.
 Falk, S. G., direktör. (IV; borg.)
 Ferm, A. V., snickare. (IV; soc.)
 Forsberg, E. V., direktör. (I; lib.)
 Franzén, A. K., prakt. läkare. (V; borg.)
 Friberg, A. E., stadsbud. (II; soc.)
 Garsten, B. C., ombudsman. (I; borg.)
 Grönvall, J. K. (Hanna), hembiträde. (V; soc.)
 Gustafson, f. Pettersson, Ruth V. M., fru. (IV; soc.)

¹⁾ Den romerska siffran anger, inom vilken valkrets vederbörande valts; ang. parti(fraktions)-beteckningarna se noten sid. 64.

¹⁾ Efterträdde 1932 Rinman, E. B. †.

SE.

Hassler, N. H. Å., professor. (IV; borg.)
 Hedelius, A. H., lärare vid högre folkskolorna. (IV; borg.)
 Hermansson, K. T. E., vaktmästare. (III; soc.)
 HERNLUND, C. A. V., arbetschef vid rikets allmänna kartverk. (V; borg.)
 Hessler, A. A. H., sekreterare. (III; borg.)
 Hjorth, J. E., direktör. (V; borg.)
 Holm, K. I., järnarbetare. (III; soc.)
 Höglund, C. Z. K., redaktör. (III; soc.)
 Johansson, A. R., assistent. (IV; soc.)
 Johansson, E. G., ombudsman. (II; soc.)
 Johansson, J. O., landsorganisationens kassör. (II; soc.)
 Johansson-Visborg, Anna S., fru. (II; soc.)
 Järte, f. Montelin, Ester L., fru. (V; borg.)
 Karlson, G. Henning, direktör. (II; lib.)
 Karlsson, G. Verner, stationsbiträde. (II; komm.)
 Karlsson, Karl A., förbundsordförande. (III; soc.)
 Karlsson, K. G. Hjalmar, ombudsman. (III; soc.)
 Karlsson, Wictor E., borgarråd. (II; soc.)
 Karlsson, se även Carlsson.
 Kilbom, K., redaktör. (III; komm.)
 Kleman, C. F., civilingenjör. (V; borg.)
 Larsson, Oscar E., borgarråd. (V; soc.)
 Liander, M. E., grosshandlare. (IV; borg.)
 Lindhagen, C. A., f. d. borgmästare. (III; soc.)
 Lindqvist, G. R., redaktör. (II; borg.)
 Lundh-Eriksson, J. A. (Nanna), fru, folkskollärarinna. (V; borg.)
 Lundin, f. Fornstedt, Sigrid A., barnavårdsman. (II; soc.)
 Lundström, W. A., ombudsman. (II; soc.)
 Magnuson, P. K., förgyllare. (V; soc.)
 Masreliez, G. V., överdirektör. (II; borg.)
 Månsson, O. P., spårvägsman. (II; soc.)
 Nilsson, C. R., ombudsman. (I; soc.)
 Nilsson, O., direktör. (V; fris.)
 Nyblom, f. Bergström, Eva M. C., redaktör. (IV; borg.)
 Nyqvist, S. G. B., metallarbetare. (IV; soc.)
 Nyström, B. A. E., tf. byråchef. (IV; fris.)
 Olsson, A. E., redaktör. (II; komm.)
 Ossbahr, C. P., extra protokollssekreterare. (V; borg.)
 Paues, E. W., direktör. (V; borg.)
 von Porat, T. G. H., direktör. (I; borg.)
 Pålsson, E. A. V., slöjdlärare. (I; soc.)
 Qvist, J. K., arbetare. (I; soc.)
 Reuterskiöld, C. B., major. (III; borg.)
 Samuelson, P. O., organisationschef. (I; komm.)
 Sandberg, H. K. A., borgarråd. (I; soc.)
 Stenholm, R. W., järnsvarvare. (V; soc.)
 Stridsberg, E. R., generaldirektör. (V; lib.)
 Ström, f. Hänes, Hildegard A., fru. (III; soc.)
 Ström, O. P., redaktör, 2:e vice ordf. (I; soc.)
 Sundin, T. W., tullpackhusarbetare. (I; soc.)
 Svensson, G. A., byggmästare. (I; borg.)
 Söderlund, G., direktör. (III; borg.)
 Tengdahl, K. A., ledamot av försäkringsrådet, ordf. (III; soc.)
 Théel, f. Roth, Elisif, fru. (III; borg.)
 Trönberg, P., överlärare. (III; borg.)

Wallenberg, G. O., byråingenjör. (II; borg.)
 Wallin, J. A., transportmästare. (IV; soc.)
 Wandland, f. Hopp, Anna, fru. (I; soc.)
 Wiklund, E. O., ombudsman. (III; soc.)
 Winberg, E. G., stenhuggare. (III; soc.)
 Visborg, se Johansson-Visborg.
 Wistrand, K. Kson, ombudsman. (V; borg.)
 Wretling, E. P., civilingenjör. (III; lib.)
 Åhrberg, F. A. L., typograf. (IV; soc.)
 Åkerman, G. R. J., generallöjtnant, 1:e vice ordf. (V; borg.)
 Öman, I., redaktör. (IV; borg.)

Borgarråd, som icke äro stadsfullmäktige.¹⁾

Ewerlöf, K. G.
 Larsson, Yngve G. R.

Sekreterare (stadssekreterare).

Hildebrand, E., kanslichef (se under stadskansliet).

Beträffande stadskansliet i övrigt se under stadskollegiet, sid. 73.

Stadsfullmäktiges valkommitté.

I anledning av väckta motioner beslöt stadsfullmäktige den 21 nov. 1910 att årligen inom sig utse en kommitté på nio ledamöter, benämnd valkommitté, med uppdrag att upprätta förslag till flertalet hos fullmäktige förekommande val. Vid den kommunala omorganisationen 1920 avskaffades valkommittén; frågor rörande val förbereddes i stället inom stadskollegiet av en delegation på fem personer i samråd med vederbörande borgarråd. Då emellertid önskemål framkommo om återgång till den gamla anordningen, beslöt stadsfullmäktige den 30 juni 1922 att återinföra valkommittén i dess tidigare form.

Enligt § 23 i arbetsordningen för stadsfullmäktige består kommittén av nio ledamöter, med lika många suppleanter, vilka utses av och bland stadsfullmäktige vid tjänstgöringsårets första sammanträde. Kommittén har att uppsätta och till fullmäktige ingiva förslag till de under det löpande tjänstgöringsåret samt vid följande års första sammanträde förekommande val, med undantag av dels val, som förrättas i omedelbart sammanhang med beslut om visst uppdrag, dels val av fullmäktiges ordförande och vice ordförande ävensom val av borgarråd och stadssekreterare (kanslichef).

¹⁾ Borgarråd skall, ändock han icke är stadsfullmäktig, närvara vid fullmäktiges sammanträden, där ej förfall, som av fullmäktige godkännes, föreligger, och äge därvid deltaga i överläggningarna med rätt att framställa förslag samt att få sin mening till protokollet antecknad (§ 35 i kommunalförordningen).

Valkommittén väljer inom sig ordförande och vice ordförande.

Då val, som tillhör kommitténs behandling, skall hos fullmäktige företagas, bör stadskollegiet i god tid förut härom underrätta kommittén. Valkommitténs förslag jämte skiljaktiga yrkanden, där sådana förekommit, överlämnas till stadskollegiet i form av tryckta valsedlar och må ej åtföljas av annan motivering än redogörelse för inkomna avsägelser. Valsedlarna och dylik redogörelse utdelas till fullmäktige i slutna konvolut, såvitt ske kan samtidigt med stadskollegiets valmemorial.

Senaste val ägde rum den 1 april 1932, utan användande av proportionellt valsätt.

Ledamöter.¹⁾

Ek, V. E., sekreterare.
Kleman, C. F., civilingenjör.
Magnusson, P. K., förgyllare.
Cervin, N. H., fabrikör.
Pålsson, E. A. V., slöjdlärare.
Théel, f. Roth, Elisif, fru.
Karlsson, K. G. Hjalmar, ombudsman.
Forssberg, E. V., direktör.
Höglund, C. Z. K., redaktör.

Suppleanter.

Ström, O. F., redaktör.
Svensson, G. A., byggmästare.
Johansson, E. G., ombudsman.
Hessler, A. A. H., sekreterare.
Andersson, Carl W., maskinarbetare.
Berggren, H. A., målarmästare.
Lundin, f. Fornstedt, Sigrid A., barnvårdsman.
Englund, E. W., aktuarie.
Adamsson, H., ingenjör.

Sekreterare¹⁾

(780 kr.).

Ljungborg, O. E., registrator.

Stadsfullmäktiges kommitté för utskänknings- och utminuteringsärenden.

(Utskänkningskommittén.)

Stadskansliet, stadshuset, 1 tr., K.: kommitténs ordförande träffas i stads huset (rådsväningen) torsdagar kl. 15—16 (jfr även nedan inspektören).

För preliminär beredning av utskänknings- och utminuteringsärenden hava stadsfullmäktige

under senare år plägat tillsätta en särskild kommitté. Första gången skedde detta år 1907, då stadsfullmäktige beslöt uppdraga åt en kommitté av sju personer att granska och till stadsfullmäktige avgiva yttranden över de under året inkommande ansökningar om tillstånd att härstädes utskänka vin eller öl (inkl. pilsnerdricka) samt om ombyte av lokal för sådan utskänkning. Fr. o. m. år 1919 upphörde emellertid på grund av ändrad lagstiftning stadsfullmäktiges skyldighet att avgiva yttrande över ansökningar om tillstånd att utskänka vin och öl. Enligt § 22 i k. förordningen den 14 juni 1917 ang. försäljning av rusdrycker skall dock stadsfullmäktiges yttrande fortfarande inhämtas över ansökning om tillfällig rättighet att utskänka vin och öl. Dessutom skall enligt §§ 8 och 13 i k. förordningen den 11 juli 1919 ang. försäljning av pilsnerdricka stadsfullmäktiges yttrande inhämtas över ansökningar om tillstånd till utminutering eller utskänkning av pilsnerdricka. Kommittén, som tillsattes för ett år i sänder, är sålunda egentligen att betrakta som en kommission för vissa löpande ärendens beredning. För sin verksamhet hava kommittéledamöterna sinsemellan uppdelat staden så, att var och en av dem har sitt särskilda distrikt (se nedan). Kommittén har anställt en inspektör, som biträder kommittén med inspektioner, värderingar av kaféerörelser m. m.

Stadsfullmäktige utsågo den 17 dec. 1931, med användande av proportionellt valsätt, nio ledamöter i kommittén för år 1932.¹⁾

Ledamöter.

Arnemark, G. E., järnvägstjänsteman, stadsfullm. (inspekterar sjätte polisvakt-distriktet).
Englund, E. W., aktuarie, stadsfullm. (inspekterar andra och tionde polisvakt-distrikten).
Falk, S. G., direktör, stadsfullm., vice ordf. (inspekterar sjunde polisvakt-distriktet).
Hedelius, A. H., lärare vid högre folkskolorna, stadsfullm. (inspekterar första polisvakt-distriktet).
Holm, K. I., järnarbetare, stadsfullm. (inspekterar tredje polisvakt-distriktet).
Löfgren, A., sekreterare (inspekterar femte polisvakt-distriktet med undantag av trakten öster om Drottning- och Norrtullsgatorna).
Nilsson, C. R., ombudsman, stadsfullm. (inspekterar fjärde polisvakt-distriktet).
Pålsson, E. A. V., slöjdlärare, stadsfullm., ordf. (inspekterar åttonde polisvakt-distriktet).
Ståhl, A. E., filare (inspekterar nionde polisvakt-distriktet samt av femte polisvakt-distriktet trakten öster om Drottning- och Norrtullsgatorna).

¹⁾ Valkommittén har vid tidpunkten för kalendaris tryckning icke utsett ordförande och vice ordförande eller antagit sekreterare för tjänstgöringsåret 1932/1933.

¹⁾ Ang. av stadskollegiet tillsatt kommitté för utredning rörande ökat kommunalt inflytande över pilsnerdricksutskänknigen, se sid. 326.

SE.

Sekreterare

(1,400 kr.).

Schlytern, C. H., kansliråd.

Inspektör

(3,840 kr.).

Köhler, J. A.: mottagning å stadskansliet måndagar, onsdagar och fredagar 10—12.

Stadsfullmäktiges kansli.

Se stadskansliet (sid. 73).

Sammanslutningar bland stadsfullmäktige.

Stadsfullmäktiges diskussionsklubb.

Denna klubb är icke en officiell institution men har dock ansetts böra här i korthet omnämnas. Klubben, vars stadgar antogs den 28 mars 1891, 29 sept. 1892 och 29 jan. 1898, har till ändamål att sammanföra ledamöter av stadsfullmäktige till ömsesidigt tankutbyte samt att medelst diskussioner rörande kommunala frågor utreda och skärskåda dessa från olika synpunkter, särskilt till gagn och ledning för de stadsfullmäktige, vilka icke äro ledamöter av nämnder och styrelser. Klubbens angelägenheter handhavas av tre förtroendemän: ordförande, vice ordförande och sekreterare (tillika kassaförvaltare).

Styrelse.

Forssberg, E. V., direktör, vice ordf.; Hernlund, C. A. V., byrådirektör, sekr. och kassaförv.; Wallin, J. A., transportnästare, ordf.

Arbetspartiets stadsfullmäktigegrupp.¹⁾

Gruppens medlemsantal är 52.

Styrelse.

Carlsson, f. Lindskog, Anna R., fru, kassör; Cruse, C. S., förtroendeman; Höglund, C. Z. K., redaktör, vice ordf.; Johansson, A. R., assistent, sekr.; Magnuson, P. K., förgyllare; Pålsson, E. A. V., slöjdlärare vice sekr.; Ström, O. F., redaktör, ordf.

Suppleanter: Anderson, Knut H., tjänsteman; Adamsson, H., ingenjör.

¹⁾ Gruppen omfattar de stadsfullmäktige, som valts under väljarbeteckningen »Socialdemokraterna» (jfr sid. 64 ff.).

Medlemmar.

Adamsson, H., ingenjör (se ovan); Andersson, Carl W., maskinarbetare; Andersson, J. Edvin, ombudsman; Andersson, J. Eric, spårvägsman; Anderson, Knut H., tjänsteman (se ovan); Andersson, P., överlärare; Björklund, C. G., borgarråd; Borgström, J. W., spårvägsman; Branting, G., advokat; Carlsson, f. Lindskog, Anna R., fru (se ovan); Carlsson, O., ledamot av försäkringsrådet; Cruse, C. S., förtroendeman (se ovan); Ek, V. E., sekreterare; Engberg, J. A. A., murare; Engman, V. D., förman; Eriksson, Bertil K. J., ombudsman; Eriksson, J. E. Martin, chaufför; Ferm, A. V., snickare; Friberg, A. E., stadsbud; Grönvall, J. K. (Hanna), hembiträde; Gustafson, f. Pettersson, Ruth V. M., fru; Hermansson, K. T. E., vaktmästare; Holm, K. I., järnarbetare; Höglund, C. Z. K., redaktör (se ovan); Johansson, A. R., assistent (se ovan); Johansson, E. G., ombudsman; Johansson, J. O., landsorganisationens kassör; Johansson-Visborg, Anna S., fru; Karlsson, Karl A., förbundsordförande; Karlsson, K. G. Hjalmar, ombudsman (se nedan); Karlsson, Victor E., borgarråd; Larsson, Oscar E., borgarråd; Lindhagen, C. A., f. d. borgmästare; Lundin, f. Fornstedt, Sigrid A., barnavårdsman; Lundström, W. A., ombudsman; Magnuson, P. K., förgyllare (se ovan); Månsson, O. P., spårvägsman; Nilsson, C. R., ombudsman; Nyqvist, S. G. B., metallarbetare; Pålsson, E. A. V., slöjdlärare (se ovan); Qvist, J. K., arbetare; Sandberg, H. K. A., borgarråd (se nedan); Stenholm, R. W., järnsvarvare; Ström, f. Hänes, Hildegard A., fru; Ström, O. F., redaktör (se ovan); Sundin, T. W., tullpackhusarbetare; Tengdahl, K. A., ledamot av försäkringsrådet; Wallin, J. A., transportnästare; Wandland, f. Hopp, Anna, fru; Wiklund, E. O., ombudsman (se nedan); Winberg, E. G., stenhuggare; Åhrberg, F. A. L., typograf (se nedan).

Revisorer.

Sandberg, H. K. A., borgarråd; Wiklund, E. O., ombudsman.

Suppleanter: Karlsson, K. G. Hjalmar, ombudsman; Åhrberg, F. A. L., typograf.

Stadsfullmäktiges högergrupp.¹⁾

Gruppens medlemsantal är 35.

Styrelse.

Ahlbin, G. H. G., redaktör; Hedelius, A. H., lärare vid högre folkskolorna, sekr.; Liander, M. E., grosshandlare, vice ordf.; Paues,

¹⁾ Gruppen omfattar de stadsfullmäktige, som valts under väljarbeteckningen »De Borgerliga» (jfr sid. 64 ff.).

E. W., direktör, ordf.; **von Porat**, T. G. H., direktör, kassaförv.; **Söderlund**, G., direktör; **Öman**, I., redaktör.

Medlemmar.

Ahlbin, G. H. G., redaktör (se ovan); **Ahlström**, E. A., försäljningschef; **Arnemark**, G. E., järnvägstjänsteman; **Axi**, S. G. E., fängelsedirektör; **Berggren**, H. A., målarmästare; **Brunzell**, O., möbelhandlare; **Cervin**, N. H., fabrikör; **Eggert**, G. E., fastighetsdirektör hos ab. Stockholms bryggerier; **Falk**, S. G., direktör; **Franzén**, A. K., prakt. läkare; **Garsten**, B. O., ombudsman; **Hassler**, N. H. Å., professor; **Hedelius**, A. H., lärare vid högre folkskolorna (se ovan); **Hernlund**, C. A. V., arbetschef vid rikets allmänna kartverk; **Hessler**, A. A. H., sekreterare; **Hjorth**, J. E., direktör; **Järte**, f. Montelin, Ester L., fru; **Kleman**, C. F., civilingenjör; **Liander**, M. E., grosshandlare (se ovan); **Lindqvist**, G. R., redaktör; **Lundh-Eriksson**, J. A. (Nanna), fru, folkskollärarinna; **Masreliez**, G. V., överdirektör; **Nyblom**, f. Bergström, Eva M. O., redaktör; **Ossbahr**, C. P., extra protokollssekreterare; **Paues**, E. W., direktör (se ovan); **von Porat**, T. G. H., direktör (se ovan); **Reuterskiöld**, C. B., major; **Svensson**, G. A., byggmästare; **Söderlund**, G., direktör (se ovan); **Théel**, f. Roth, Elisif, fru; **Trönnberg**, P., överlärare; **Wallenberg**, G. O., byråingenjör; **Wistrand**, K. K., ombudsman; **Åkerman**, G. R. J., generallöjtnant; **Öman**, I., redaktör (se ovan).

Stadsfullmäktiges liberal-frisinnade grupp.¹⁾

Gruppens medlemsantal är 8.

Styrelse.

Englund, E. W., aktuarie, vice ordf.; **Forssberg**, E. V., direktör, sekr. och kassaförv.; **Stridsberg**, E. R., generaldirektör, ordf.

Medlemmar.

Bergvall, J. H., direktör; **Englund**, E. W., aktuarie (se ovan); **Forssberg**, E. V., direktör (se ovan); **Karlsson**, G. Henning, direktör; **Nilsson**, O., direktör; **Nyström**, B. A. E., tf. byråchef; **Stridsberg**, E. R., generaldirektör; **Wretling**, E. P., civilingenjör.

Kommunistiska stadsfullmäktige-gruppen.²⁾

Gruppens medlemsantal är 5.

Styrelse.

Karlsson, G. Verner, stationsbiträde, sekr.; **Samuelson**, P. O., organisationschef, ordf.

Medlemmar.

Andersson, Edoff E., ombudsman; **Karlsson**, G. Verner, stationsbiträde (se ovan); **Kilbom**, K., redaktör; **Olsson**, A. E., redaktör; **Samuelson**, P. O., organisationschef (se ovan).

¹⁾ Gruppen omfattar de stadsfullmäktige, som valts under väljarbeteckningarna »De Liberala» och »Frisinnade och Nykterhetsvänner» (jfr sid. 64 ff.).

²⁾ Gruppen omfattar de stadsfullmäktige, som valts under väljarbeteckningen »Kommunisterna» (jfr sid. 64 ff.).

SK.

Stadskollegiet i Stockholm och i samband därmed stående institutioner.

Stadskollegiet.

*Stadshuset, 1 tr., K.; t. »stadshuset».
Expedition: se nedan under stadskansliet.
(Ang. borgarrådens mottagningar
se sid. 72, 73.)*

*Stadskollegiet sammanträder i regel varje
torsdag (resp. närmast föregående helgfria
dag) kl. 15.*

Enligt 1862 års kommunalförordning ålåg förberedandet av ärendena hos stadsfullmäktige ett beredningsutskott, bestående av stadsfullmäktiges ordförande och vice ordförande samt tio ledamöter med tio suppleanter, utsedda för ett år i sänder av och bland fullmäktige. Utskottet hade att med uppmärksamhet följa förvaltningen av stadens angelägenheter i alla riktningar, till stadsfullmäktige göra framställningar och förslag, som i ett eller annat hänseende härav kunde förädlas, till föredragning bereda alla de ärenden för övrigt, i vilka stadsfullmäktige skulle meddela utlåtanden eller beslut, samt å stadsfullmäktiges vägnar företrädesvis övervaka verkställigheten av fullmäktiges beslut. Den centrala ledningen av stadens förvaltning kom härvid efter hand att påvåla utskottet, men allt efter som den kommunala förvaltningsorganisationen växte ut, visade sig denna anordning behäftad med väsentliga brister. Sammansatt av på kort tid valda, oavlönade personer, vilka endast i den utsträckning, deras övriga sysselsättningar medgävo, kunde ägna sig åt arbetet inom utskottet, var detta icke rustat att omhänderväsa ledningen av förvaltningsarbetet med den målmedvetenhet och det sammanhang mellan beslut vid skilda tidpunkter eller åtgärder inom olika förvaltningsgrenar, som den allt mer omfattande kommunala verksamheten krävde. Dessutom framträdde önskvärdheten av en viss centralisation av förvaltningsmyndigheternas arbete hos ett särskilt, permanent organ, som under ansvar hade att leda detta ur allmänna kommunalpolitiska synpunkter än dem fackmyndigheterna företrädde.

Med utgång från bl. a. dylika betraktelser framkommo efter sekelskiftet åtskilliga förslag till omläggning av huvudstadens kommunala förvaltning. Då emellertid någon enighet ej kunde nås om grunderna för problemets lösning,

bemyndigade stadsfullmäktige år 1912 beredningsutskottet att åt lämplig person uppdraga att framlägga förslag till omorganisation av Stockholms kommunalförvaltning. Uppdraget lämnades till bankdirektören P. R. Rabe, som år 1914 avgav sitt förslag (Bih. 1914: nr 5). Enligt detta skulle bl. a. de högre förvaltningscheferna, åt vilka större självständighet och befogenhet föreslogs, med yttranderätt närvara vid stadsfullmäktiges sammanträden och vara inför dem ansvariga, förvaltningsärendena rationellt omgrupperas, beredningsutskottet avskaffas och den administrativa ledningen handhavas av en stadssekreterare, som till sitt biträde skulle hava ett stadskansli med högt kvalificerade, föredragande sekreterare, vilka skulle bestrida sekreterargöromålen i samtliga styrelser; den finansiella ledningen skulle däremot överflyttas till drätselnämnden, som skulle ombildas till en ren finansstyrelse. Då emellertid de hörda myndigheterna hyste delade meningar om lämpligheten av att genomföra hela det Rabeska förslaget oförändrat och i ett sammanhang, uppdrog stadsfullmäktige år 1917 åt en kommitté att på grundval av detsamma och däröver avgivna yttranden uppgöra förslag till inrättande av finans- och fastighetsstyrelser. Kommittén, som först avgav förslag om upprättande av en fastighetsnämnd (Bih. 1918: nr 70), fann sig senare föranlåten att upptaga hela frågan om en stadsregering och framlade år 1919 förslag till den centrala stadsförvaltningens omorganisation (Bih. 1919: nr 40). Detta förslag, som i fråga om den perifer förvaltningen i stort sett anslöt sig till det Rabeska förslaget men beträffande beredningsutskottets omorganisation följde helt andra linjer, godkändes i allt väsentligt av stadsfullmäktige år 1919 och ligger till grund för ändringarna i kommunalförordningen för Stockholm den 14 febr. 1920. Den nya organisationen utformades ytterligare i de nya instruktioner för stadskollegiet och stadens nämnder och styrelser, som trädde i tillämpning fr. o. m. den 1 april 1920.

Det forna beredningsutskottet är nu ersatt av stadskollegiet, som har till uppgift att å stadsfullmäktiges vägnar leda förvaltningen av stadens angelägenheter. Stadskollegiet åligger för sådant ändamål att med uppmärksamhet följa

förvaltningen i alla riktningar, att utan tidsutdräkt göra de framställningar och förslag hos fullmäktige eller vidtagna de åtgärder i öfrigt, som härav föranledas, att tillse, det ärenden, i vilka fullmäktige skola meddela utlåtanden eller beslut, varda underkastade erforderlig utredning, ävensom bereda och avgiva yttrande i dylika ärenden, samt att övervaka verkställigheten av fullmäktiges beslut. Kollegiet äger att från stadens nämnder (styrelser) eller tjänstemän infordra de yttranden och upplysningar, som för ärendenas utredande äro av nöden, ävensom att hos överståthållarämbetet omedelbart göra framställning om upplysningars infordrande från ämbetsmyndigheter. I alla viktigare ekonomiska ärenden, särskilt beträffande förvärf eller avyttring av fast egendom samt nämndernas förslag till inkomst- och utgiftsstat, skall drätselnämndens yttrande inhämtas. Varje kollegiets utlåtande skall jämte därifrån skiljaktiga meningar befordras till trycket i fortlöpare nummerordning för året (Stadskollegiets utlåtanden och memorial) samt ett exemplar därav överlämnas till envar av stadsfullmäktige. Kollegiet äger därjämte att låta såsom bilagor trycka sådana till ärendena hörande handlingar, som anses böra komma till stadsfullmäktiges kännedom (Bihang till stadskollegiets utlåtanden och memorial). En kortfattad underrättelse om stadsfullmäktiges i anledning av stadskollegiets utlåtanden fattade beslut (vilka för öfrigt återfinnas i fullmäktiges tryckta protokoll) skall särskilt befordras till trycket och vidfogas årets utlåtanden.

Stadskollegiet utgöres av stadsfullmäktiges ordförande och båda vice ordförande, minst tre, högst sex borgarråd samt ytterligare nio ledamöter, för vilka sistnämnda ersättare skola finnas till lika antal. — Stadsfullmäktiges ordförande och båda vice ordförande innehava enahanda befattningar i stadskollegiet (presidiet) samt handlägga ärenden rörande ordningen vid kollegiets sammanträden, uppsättande av föredragningslistor för dessa och i allmänhet frågor rörande arbetets gång inom kollegiet. — Borgarråden väljas av stadsfullmäktige, inom eller utom fullmäktige, för en tid av sex år. Skola samtidigt flera borgarråd tillsättas, anställas, såframt omröstning äskas, särskilt val av varje borgarråd. Den är vald, som erhållit minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. Uppnås för visst borgarråd ej denna majoritet, skall detta val uppskjutas till en följande dag. Denna andra omröstning begränsas till dem, som vid den första omröstningen erhållit de flesta rösterna, och avgöres med enkel majoritet (vid lika röstetal sker lotning). Avgår borgarråd före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, skall nytt val ske snarast möjligt. Därintill, ävensom vid tjänstledighet, äge stadskollegiet utse annan av sina ledamöter att uppehålla borgarrådstjänsten. Till borgarråd må allenast utses person med synnerlig insikt och erfarenhet i kommunala förvaltningsfrågor eller eljest i allmänna värv. — De övriga nio ledamöterna samt

deras ersättare välja stadsfullmäktige bland sig årligen å första sammanträdet i april. Valet skall, om behörigt antal fullmäktige det äskar, ske proportionellt; om så ej sker, skall ordningen mellan ersättarna särskilt bestämmas. — Borgarråd, som längre tid än sex månader i följd eller tillhoppa nio månader under ett år är i behov av tjänstledighet (utöver semester), skall avgå. Om någon av stadskollegiets övriga nio ledamöter är förhindrad att bevista kollegiets sammanträden under längre tid än tre månader i följd eller tillhoppa fem månader under ett år, skall han avgå från befattningen, varvid ersättare inträder enligt lagen om proportionella val inom stadsfullmäktige eller i den ordning, som bestäms vid valet.

Borgarråden åtnjuta arvode, för år räknat, som av stadsfullmäktige bestämmas (se nedan). Om borgarråd vid utlupen tjänstgöringstid icke omväljes eller dessförrinnan nödgas avgå, utan att hava förverkat tjänsten, skall årligen under så lång tid som den, varunder han innehaft befattningen, dock högst sex år, utgå ett belopp motsvarande hälften av det för honom såsom borgarråd senast fastställda arvodet. Med befattning som borgarråd må ej utan stadsfullmäktiges medgivande förenas annan befattning i stadens tjänst eller därmed jämförligt allmänt eller enskilt uppdrag.

Borgarråden föredraga i stadskollegiet de ärenden, som ankomma på kollegiets handläggning, fördelade enligt av kollegiet fastställd gruppindelning. Vid uppgörande av denna indelning skall iakttagas, att följande ärenden skola tillhöra var sin grupp: a) ärenden av betydelse för stadens ekonomi och särskilt ärenden tillhörande drätselnämndens verksamhetsområde; b) ärenden rörande fastighetsförvaltningen och stadsplaneväsendet; c) ärenden rörande hälsovård, sjukvård och fattigvård; d) ärenden rörande undervisningsväsendet. (Rörande den nuvarande indelningen se nedan.) Å vederbörande borgarråd ankommer att vid beredning av ärende, som jämväl berör annan rotel, samråda med borgarrådet för den senare roteln. Särskilt skall sådant samråd äga rum med borgarrådet för första roteln med hänsyn till ärendes ekonomiska sida samt med borgarrådet för sjätte roteln i och för befrämjande av ärendenas formenliga och följdriktiga handläggning. Till stadskollegiet inkommande ärenden fördelas av kanslichefen bland borgarråden i enlighet med de fastställda bestämmelserna eller presidiets föreskrifter. Borgarråd äger att utan föregående föredragning från vederbörande myndigheter infordra de upplysningar och yttranden, som för beredningen av till hans arbetsområde hörande ärenden äro behövliga. — Mellan sina övriga ledamöter äger stadskollegiet fördela göromålen på sätt lämpligast synes. De ledamöter, som från början deltagit i huvudsakliga handläggningen av ett ärende, böra om möjligt fortfara därmed till slutet.

Borgarråd, som icke är stadsfullmäktig, skall

SK.

närvara vid stadsfullmäktiges sammanträden och äger därvid deltaga i överläggningarna med rätt att framställa förslag och få sin mening antecknad till protokollet.

Stadskollegiet utser bland borgarråden ordförande i följande stadens nämnder, nämligen drätselnämnden, tjänstenämnden, fastighetsnämnden, stadsplanenämnden, hälsovårdsnämnden, fattigvårdsnämnden, folkskoleledningen, lärlings- och yrkesskolestyrelsen, styrelsen över stadens statistiska kontor, biblioteksstyrelsen, arkivnämnden, idrottsstyrelsen, styrelsen över stadens industriella verk, hamnstyrelsen, löneavtalsnämnden, polisenämnden, gatunämnden, slakthus- och saluhallstyrelsen, kyrkogårdsnämnden samt flyghamnssstyrelsen (den sistnämnda icke förvaltningsnämnd i kommunalförordningens mening). Vid val av ordförande skall hänsyn tagas till fördelningen av föredragningskyldigheten mellan borgarråden.

Stadskollegiet biträdes vid fullgörandet av sina uppgifter av stadskansliet (se nedan), vars chef, kanslichefen (stadssekreteraren), tillika tjänstgör som kollegiets sekreterare. Kanslichefen äger deltaga i stadskollegiets överläggningar samt är därvid skyldig att lämna de upplysningar och råd, varom han anmodas, samt att framställa de erinringar ur rättslig eller allmänt administrativ synpunkt, vartill han finner anledning.

Till juridiskt biträde har stadskollegiet stadsjuristen. Denne är skyldig att verkställa de utredningar och avgiva de utlåtanden av huvudsakligen juridisk natur, som av stadskollegiet eller eljest påkallas, ävensom att vid förfall för kanslichefen uppehålla dennes befattning.

Stadskollegiet sammanträder i regel, där ej annat förordas, varje torsdag eller, om denna dag är helgdag, närmast föregående helgfria dag.

Överståthållaren (eller, då han är hindrad, underståthållaren) äger övervara stadskollegiets sammanträden samt deltaga i överläggningarna, men ej i besluten. Kollegiet kan ock, då särskilda omständigheter därtill förordas, medgiva nämndledamot eller förvaltningschef att vid behandlingen av visst ärende vara tillstådes i kollegiet och deltaga i överläggningen med rätt att få sin mening antecknad till protokollet.

Stadsfullmäktige beslöt den 15 mars 1920, att borgarråden skola vara sex. Deras arvoden utgå för år 1932 med 23,000 kr. jämte rörligt tillägg enligt stadgade grunder.

Senaste val av borgarråd ägde rum: av ett borgarråd den 18 dec. 1928 (för tiden till den 31 dec. 1934), av ett borgarråd den 26 maj 1930 (för tiden till den 26 maj 1936) samt av fyra borgarråd den 26 jan. 1931 (för tiden till den 1 april 1937).

Stadsfullmäktiges val av presidium och stadskollegiets övriga ledamöter jämte ersättare, för tjänstgöringsåret 1932/33, ägde rum den 1 april 1932.

Författningar. K. förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862, med senare ändringar (se sid. 60). Arbetsord-

ning för Stockholms stadsfullmäktige, antagen av fullmäktige den 12 jan. 1920, med ändringar den 10 jan. 1921, 30 juni 1922, 5 mars 1923 och 19 maj 1930. Instruktion för stadskollegiet i Stockholm, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920, med ändring och tillägg den 29 maj 1925 och 1 aug. 1930. Arbetsordning för stadskollegiet i Stockholm, antagen av kollegiet den 27 maj 1920, med ändringar och tillägg den 12 juni 1924, 12 febr. och 1 okt. 1925, 29 april 1926, 16 jan. 1930 samt 10 mars 1932. Instruktion för Stockholms stadskansli, fastställd av stadskollegiet den 27 maj 1920, med ändr. den 12 juni 1924.

Stat år 1932. Utgifter: 918,681 kr. (stadsfullmäktige, stadskollegiet och stadskansliet).

Stadskollegiet.

Ordförande.

Tengdahl, K. A., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm:s ordf.

Vice ordförande.

Åkerman, G. R. J., generallöjtnant, stadsfullm:s 1:e vice ordf.

Ström, O. F., redaktör, stadsfullm:s 2:e vice ordf.

Borgarråd.

Ewerlöf, K. G. (vald för tiden t. o. m. ³¹/s 1937) (rotel I, drätselroteln: ärenden av betydelse för stadens ekonomi; andra ärenden, som tillhöra drätselnämndens verksamhetsområde; ärenden rörande stadens avlönings- och pensionsväsen, i den mån sådana icke höra under löneavtalsnämnden; ärenden rörande mantalsnämnden och rättshjälpsanstalten; ärenden rörande utskänkningskommittén samt rörande handel med begagnade föremål och pantlånerörelse), ordf. i drätsel-nämnden och tjänstenämnden; mottagning: stadshuset, 1 tr., K.; t. >stadshuset; kl. 11—12.

Sandberg, H. K. A., stadsfullm. (vald för tiden t. o. m. ³¹/s 1937) (rotel II, fastighetsroteln: ärenden rörande fastighetsförvaltningen, stadsplane- och byggnadsväsendet samt härmed sammanhängande bostads- och kommunikationsfrågor; ärenden rörande stadshuset), ordf. i fastighetsnämnden och stadsplanenämnden; mottagning: stadshuset, 1 tr., K.; t. >stadshuset; kl. 11—12.

Karlsson, W. E., stadsfullm. (vald för tiden t. o. m. ³¹/s 1937) (rotel III, socialroteln: ärenden rörande hälsovård, sjukvård och fattigvård; ärenden rörande nykterhetsnämnden samt i allmänhet frågor av social natur, som icke tillhöra annan rotel), ordf. i hälsovårdsnämnden och fattigvårdsnämnden; mottagning: stadshuset, 1 tr., K.; t. >stadshuset; kl. 11—12.

Larsson, Oscar E., stadsfullm. (vald för tiden t. o. m. ³¹/s 1937) (rotel IV, undervisningsroteln: ärenden rörande undervisnings-

väsendet samt i allmänhet ärenden av kulturell natur, som icke tillhöra annan rotel; ärenden rörande barnavården; ärenden rörande statistiska kontoret samt stadens biblioteks- och arkivväsen; ärenden rörande bad och idrott m. m.), ordf. i folkskoledirektionen, lärlings- och yrkesskolestyrelsen, styrelsen över statistiska kontoret, biblioteksstyrelsen, arkivnämnden och idrottsstyrelsen ävensom i barnavårdsnämnden; mottagning: stadshuset, 1 tr., *K.*; t. »stadshuset»; kl. 11—12.

Björklund, C. G., stadsfullm. (vald för tiden t. o. m. ³¹/₁₂ 1934) (rotel V, industriroteln: ärenden tillhörande industriverksstyrelsens, hamnstyrelsens och löneavtalsnämndens arbetsområden samt i allmänhet ärenden rörande handel och sjöfart; ärenden rörande arbetsförmedlingen samt polisenämnden), ordf. i industriverksstyrelsen, hamnstyrelsen, löneavtalsnämnden och polisenämnden; mottagning: stadshuset, 1 tr., *K.*, t. »stadshuset»; alla vardagar, utom tisdagar och fredagar, kl. 11—12.

Larsson, Yngve G. R. (vald för tiden t. o. m. ²⁵/₅ 1936) (rotel VI, gaturoteln: ärenden rörande gatunämndens verksamhetsområde samt i allmänhet trafikfrågor och ärenden tillhörande slakthus- och saluhallsstyrelsens samt kyrkogårdsnämndens verksamhetsområden; ärenden angående ändringar av de för stadens förvaltning gällande allmänna författningar ävensom andra ärenden av administrativ natur, som icke tillhöra annan rotel), ordf. i gatunämnden, slakthus- och saluhallsstyrelsen, kyrkogårdsnämnden samt flyghamnstyrelsen; mottagning: stadshuset, 1 tr., *K.*; t. »stadshuset»; alla vardagar, utom onsdagar, kl. 13,15—14.

Övriga ledamöter.

Gustafson, f. Petersson, Ruth V. M., fru.
Paues, E. W., direktör.
Magnuson, P. K., förgyllare.
Masreliez, G. V., överdirektör.
Höglund, C. Z. K., redaktör.
Hernlund, C. A. V., arbetschef vid rikets allmänna kartverk.
Johansson, E. G., ombudsman.
Ossbahr, C. P., extra protokollssekreterare.
Wallin, J. A., transportmästare.

Ersättare.¹⁾

Andersson, J. Edvin, ombudsman.

¹⁾ Ersättare inträder i kollegiet först vid avgång av ordinarie ledamot. — Enligt stadsfullmäktiges beslut vid valet skall för ersättares inträde i stället för avgången ledamot av stadskollegiet gälla sådan ordning, att vid avgång av någon av ledamöterna fru Gustafson, hrr Magnuson, Höglund, E. G. Johansson och Wallin följande ersättare skola hava företräde, nämligen hrr Edvin Andersson, P. Andersson, Branting, Wiklund och Ferm; att vid avgång av någon

Cervin, N. H., fabrikör.
Andersson, P., överlärare.
Falk, S. G., direktör.
Branting, G., advokat.
Arnemark, G. E., järnvägstjänsteman.
Wiklund, E. O., ombudsman.
Hassler, N. H. A., professor.
Ferm, A. V., snickare.

Sekreterare.

Hildebrand, E., kanslichef (se nedan).

Beträffande stadskollegiets övriga funktionärer se nedan under stadskansliet.

Stadskollegiets revisorer.

Stadskollegiets räkenskaper och förvaltning granskas av de av stadsfullmäktige för granskning av drätselrådets m. fl. institutioners räkenskaper och förvaltning utsedda revisorer (se sid. 82). Nämnda revisorer verkställa även granskning av räkenskaper och förvaltning för de av stadsfullmäktige eller stadskollegiet tillsatta kommittéer och beredningar, i den mån dessas kostnader bestridas av å stadskollegiets eller drätselrådets stater anvisade medel.

Stadskansliet.

Stadshuset, 1 tr., K.; t. »stadshuset»; expeditionstid: 11—14.

Stadskansliets uppgift är att bestrida sekreterare- och kansligöromålen hos stadsfullmäktige och stadskollegiet. Det åligger kansliet sålunda bl. a. att biträda vid uppsättningen av förslag till stadskollegiets utlåtanden, med rätt för kansliet att i förekommande fall från vederbörande myndigheter införskaffa erforderliga yttranden och upplysningar, att ombesörja kallelser till samt föra protokoll vid stadsfullmäktiges och stadskollegiets sammanträden, att uppsätta och expediera stadsfullmäktiges och stadskollegiets beslut samt ombesörja brevväxlingen, att ombesörja stenografering vid stadsfullmäktiges sammanträden och tillse, att vederbörande talare beredas tillfälle att kontrollera stenogrammen, samt att ombesörja tryckningen av stadsfullmäktiges protokoll jämte därtill hörande yttranden, hos stadsfullmäktige väckta förslag samt stadskollegiets utlåtanden jämte därtill hörande bihang. Kansliet lyder under stadskollegiet, som fastställer dess instruktion.

Stadskansliets chef är kanslichefen (stadssekreteraren), vilken tillsättes av stadsfullmäktige i den ordning, fullmäktige besluta. Kansli-

av ledamöterna hrr Paues, Masreliez, Hernlund och Ossbahr följande ersättare skola hava företräde, nämligen hrr Cervin, Falk, Arnemark och Hassler; samt att av flera ersättare, tillhörande samma parti, den skall hava företräde, vars namn blivit tidigare uppfört.

SK.

chefen är stadskollegiet ansvarig för fullgörandet av kansliets uppgifter. Han fördelar arbetet å kansliets tjänstemän samt övervakar, att dessa fullgöra sina åligganden.

Övriga å kansliets stat upptagna tjänstemän tillsätts av stadskollegiet. Stadsjuristen (jfr sid. 72) verkställer utredningar av huvudsakligen juridisk natur samt uppehåller vid förfall för kanslichefen dennes befattning. Sekreteraren åligger att ombesörja nödiga kallelser till samt protokollsföringen vid stadsfullmäktiges och stadskollegiets sammanträden samt expeditionen av därvid erforderliga föredragningslistor och handlingar och att i enlighet med kanslichefens anvisningar uppsätta och expediera utlåtanden och beslut. Sekreteraren uppehåller i förekommande fall kanslichefens befattning. Finanssekreteraren skall lämna erforderligt sekreterarbiträde åt borgarrådet för drätselroteln samt efter kanslichefens anvisning ombesörja utredningar av ekonomisk natur. Registratorn åligger att föra diarium, registratur och andra erforderliga längder och anteckningar samt vårda kansliets bibliotek och arkiv, att tillse, att stadsfullmäktiges och stadskollegiets handlingar i behörig ordning och med erforderlig skyndsamhet tryckas, att efter kanslichefens anvisningar handlägga kansliets personalfrågor samt att omhänderhava kansliets kassarörelse och bokföring. Registratorn utövar den närmaste ledningen av för maskinskrivning, stenografering, korrekturläsning och därmed sammanhängande göromål anställd personal samt av kansliets expedition.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stadskansli, fastställd av stadskollegiet den 27 maj 1920, med ändr. den 12 juni 1924.

Kanslichef (28)

(*stadssekreterare*).

Hildebrand, E. (förordn. t. o. m. $\frac{31}{6}$ 1937);
mottagningstid: 10,30—11,30.

Stadsjurist (27).

Sundberg, H. G. F. (förordn. t. o. m. $\frac{31}{1}$ 1940).

Sekreterare (26).

Björkman, C. A. J.

Finanssekreterare (26).

Nordwall, B. I. S.; träffas säkrast 11—12.

Registrator (18).

Ljungborg, O. E.; expeditionstid: 10—15.

Stenografer hos stadsfullmäktige

(anslag 17,000 kr.).

Cronvall, P. A., förste stenograf; Widegren, P. G.;
Schött, C. F. L.; Junker, S. G.; Lindström, E. G.

Tre kontorsskrivare (9), en extra kontorsskrivare (2,640 kr.), ett skrivbiträde (2,280 kr.).

Förste vaktmästare (9).

Johansson, J. V.

Två vaktmästare (7), en vaktmästare (6), två extra kontorsvakter (2,280—1,620 kr.), en extra automobilförare (2,640 kr.).

Stockholms stads revisionsväsen.

Revisionsutskottet.

Stadshuset, 4 tr., K. (jfr nedan revisionskontoret).

Revisionsarbetet inom Stockholms stads förvaltning bedrivs dels genom kommunal revision, dels genom administrativ revision. Den kommunala revisionen är den form, i vilken stadsfullmäktige kunna ställa vederbörande nämnder och styrelser till ansvar för det sätt, varpå dessa handhaft verkställighet och förvaltning inom resp. verksamhetsområden. Den administrativa revisionen däremot äsyftar att utöva en löpande kontroll å redovisningen, penningförvaltningen m. m. inom samtliga verksamhetsgrenar. Den förra revisionen äsyftar en saklig granskning av förvaltningen överbärande ur lämplighetssynpunkt, medan den administrativa revisionen har till uppgift att utöva en i huvudsak formell kontroll av den ekonomiska förvaltningen, d. v. s. prövning av utgifters och inkomsters siffermässiga riktighet samt deras överensstämmelse med gällande författningar, fattade beslut etc. Den kommunala revisionen utföres såsom förtroendeuppdrag av revisorer, valda av stadsfullmäktige, under det att den administrativa revisionen verkställs av tjänstemän, tillhörande ett särskilt kommunalt verk, revisionskontoret.

De båda formerna för revisionsverksamheten hava emellertid samma huvudsyfte, nämligen utövande av kontroll över förvaltningen, och äga följaktligen ett nära samband med varandra. Den kommunala revisionen måste föregås av och i viss utsträckning stödja sig på den administrativa; den senare å sin sida äger i sista hand inga andra medel till sitt förfogande för vinnande av påverkade rättelser än att till de kommunvalda revisorerna framföra sina anmärkningar, att av dessa upptagas, i den mån de anse skäl härför föreligga.

Beträffande den historiska utvecklingen av den kommunala och den administrativa revisionen inom huvudstadens kommunalförvaltning m. m. se nedan sid. 76 och 77.

För utredning av olika under senare tid framkomna förslag rörande reformering av stadens revisionsväsen tillsatte stadskollegiet år 1923 en kommitté, vilken i år 1924 och 1927 av-

giva betänkanden (jfr Bih. 1924: nr 72, 1925: nr 46; Utl. 1930: nr 180) framlade vissa förslag, äsyftande att åvägabringa en förbättrad effektivitet av revisionsarbetet under bibehållande i stort sett av förutvarande organisationsformer. Med biträdande i huvudsak av ett av drättselnämnden i ärendet framlagt förslag (jfr Utl. 1930: nr 180) beslöt stadsfullmäktige emellertid den 19 maj 1930 för sin del godkänna vissa rätt omfattande förändringar i fråga om organisationen av huvudstadens revisionsväsen, innebärande en samorganisation av den kommunala och den administrativa revisionen under ledning av en särskild nyinrättad institution, revisionsutskottet, ävensom vissa andra omläggningar till vinnande av större effektivitet och enhetlighet i revisionsarbetet.

Den nya organisationen av huvudstadens revisionsväsen, vilken fastställdes av kungl. maj:t den 1 aug. 1930 och trädde i kraft fr. o. m. år 1931, innebär i huvudsak följande.

De viktigare bestämmelserna rörande revisionsarbetets organisation — utöver vad som innefattas i kommunalförordningens § 26 (se nedan) — hava sammanfattats i en särskild författning, revisionsstadgan för Stockholm. Enligt denna tillkommer den närmaste ledningen av det kommunala revisionsarbetet en särskild institution, revisionsutskottet, bestående av sju ledamöter jämte sju suppleanter, vilka årligen i december månad utses av stadsfullmäktige bland de för de olika förvaltningsnämnderna utsedda revisorerna. Revisionsutskottet har till uppgift att övervaka revisionsarbetets allmänna gång, utöva ledningen av stadens revisionskontor samt handlägga de revisionsarbetet berörande angelägenheter i övrigt, vilka av stadsfullmäktige åt utskottet överlämnas.

Ordförande i revisionsutskottet utses av stadsfullmäktige bland dess ledamöter. Vice ordförande utses utskottet inom sig. Vid ledningen av revisionskontorets arbeten biträdes utskottet av detta kontors chef, stadsrevisorn (se nedan), vilken jämväl äger närvara vid utskottets sammanträden, med rätt att deltaga i överläggningarna men ej i besluten. Protokollsförare hos revisionsutskottet är den föreståndare för revisionslott (vid revisionskontoret), som utskottet därtill utses.

Revisionskontorets räkenskaper skola gran-

RU. skas av tjänstenämnden i avseende å utgifter för löner, arvoden och pensioner. Därjämte skall revisionsutskottet årligen för stadsfullmäktige framlägga en översikt över revisionskontorets utgifter i olika hänseenden med upplysning tillika om resultatet av tjänstenämndens granskning.

Författningar. Kommunalförordningen för Stockholm § 26. Revisionsstadga för Stockholm, fastställd av kungl. maj:t den 1 aug. 1930.

Stat år 1932 (för revisionskontoret). Utgifter: 404,420 kr.

Revisionsutskottets ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadsfullmäktige).

Wiklund, E. O., ombudsman, stadsfullm.

Vice ordförande.

Falk, S. G., direktör, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

Brunzell, O., möbelhandlare, stadsfullm.

Edman, J. F., kamrerare.

Forssberg, E. V., direktör, stadsfullm.

Karlsson, K. A., förbundsordförande, stadsfullm.

Wallin, H. E., kassör.

Suppleanter.¹⁾

Holm, K. I., järnarbetare, stadsfullm.

Hassler, N. H. A., professor, stadsfullm.

Ohlson, V. G. H., tjänsteman.

Öman, I., redaktör, stadsfullm.

Montelius, G. H., revisor.

Lagergren, D. G., kassör.

Mattelin, K. G. K., förrådsmästare.

Sekreterare

(1,500 kr.).

Mathson, M. C. R. G., förste revisor (se nedan).

Av stadsfullmäktige utsedda revisorer hos stadens nämnder och styrelser.

En kommunal revision förefanns i Stockholm i viss mån redan på 1600-talet. I 1619 års stadga om städernas administration lämnades sålunda föreskrifter om de av magistraten upp-

gjorda räkenskapernas granskning genom ett utskott av borgerskapets äldste (jfr under drätsel-nämnden, sid. 80). Sedan medelsförvaltningen år 1813 överlämnats till den då inrättade drätselkommissionen, tillsattes en särskild kommunal revision, bestående av tre av magistratens ledamöter och tre av borgerskapets äldste utsedda representanter. Av dessa revisorer framtänkta anmärkningar skulle i sista hand hän-skjutas till kungl. maj:ts avgörande (seder-mera, år 1840, blev kammarrätten den slutliga instansen).

I samband med den gamla borgerliga förvaltnings ombildning till en enhetlig stads-kommun skedde även en nyorganisation av den kommunala revisionen.

Jämlikt § 26 i 1862 års kommunalförordning för Stockholm, vilken alltså oförändrad äger tillämpning, skola stadsfullmäktige årligen genom revisorer, vilka fullmäktige utse, granska dem underlydande nämnders räkenskaper och förvaltning under nästföregående året. Sedan revisionsberättelse till fullmäktige inkommit och vederbörande fått tillfälle att förklara sig över gjorda anmärkningar, äga fullmäktige efter be-fogenhet avgöra, huruvida anmärkning må för-falla eller laglig åtgärd för bevakande av stads-ens rätt bör vidtagas.

I fråga om valbarhet till revisionsuppdrag, jäv att deltaga i sådant val samt i beslut i an-ledning av revision stadgas i samma paragraf, att den, vilken såsom ledamot av stadsfullmäktige underlydande nämnd eller eljest är redovis-ningskyldig till kommunen, icke må väljas till revisor av förvaltning, för vilken han har att redovisa, ej heller deltaga i val av revisorer av sådan förvaltning eller i beslut i anledning av revisorernas granskning av sagda förvaltning. Några ytterligare bestämmelser om villkor för valbarhet finnas ej.

Enligt revisionsstadgan för Stockholm skall för varje nämnd eller grupp av nämnder, för vilken särskilda revisorer utsetts, av stadsfull-mäktige vid valet av revisorer tillika bland dem utses en ordförande, vilken det åligger att kalla revisorerna till sammanträde samt leda ar-betet.

Där ej särskilda bestämmelser annat föran-leda, skall revisionsförrättning vara avslutad och berättelse däröver till vederbörande nämnd av-lämnad inom utgången av september månad året efter det revisionen avser. Därefter skall be-rättelsen jämte det utlåtande, vartill den må an-ses föranleda, av nämnden ofördröjligen över-lämnas till stadsfullmäktige. Såvitt möjligt skola samtliga revisionsberättelser av stadsfull-mäktige upptagas till prövning vid ett och sam-ma sammanträde.

Revisorerna skola (under månaden näst efter valet) för sitt arbete uppgöra en arbetsplan, som skall överlämnas till revisionsutskottet. Å revi-sionsutskottet ankommer att granska de upp-gjorda planerna och med ledning av dem tillse,

¹⁾ Suppleanterna äro här upptagna i samma ordningsföljd som de ledamöter (inberäknat ord-föranden och vice ordföranden), vilkas ersättare de enligt utskottets beslut i första hand skola vara.

att revisionsarbetet bedrivs på vederbörligt sätt och avslutas inom föreskriven tid. Utskottet har även i övrigt att meddela revisorerna erforderliga anvisningar i frågor av allmän betydelse för revisionsarbetet samt beträffande formerna för detta arbete.

Vid revisionsarbetet äro vederbörande myndigheter ävensom revisionskontoret och dess tjänstemän skyldiga att tillhandagå med de upplysningar och det biträde, varom de av revisorerna anmodas. Likaså äro stadens cheftjänstemän och stadsrevisorn samt föreståndaren för vederbörande revisionslott skyldiga att efter kallelse närvara vid revisorernas sammanträden med rätt att deltaga i överläggningarna. Föreståndare för revisionslott är jämväl skyldig att tjänstgöra såsom sekreterarbiträde åt vederbörande revisorer.

Beträffande av stadsfullmäktige utsedda revisorer för granskning av vissa utanför kommunalförvaltningen stående institutioners räkenskaper och förvaltning se under avd. 4 (sid. 332). Enligt stadsfullmäktiges beslut skall person, som av fullmäktige utses för revision av utom kommunalförvaltningen stående institution, även om frågan om ansvarsfrihet för institutionens förvaltning ej ankommer å stadsfullmäktiges prövning, hos stadsfullmäktige, med överlämnande av revisionsberättelsen, anmäla fullgörandet av sitt uppdrag.

Författningar. Kommunalförordningen för Stockholm § 26. Revisionsstadga för Stockholm, fastställd av kungl. maj:t den 1 aug. 1930.

Revisorer

(för granskning av stadens nämnders och styrelser räkenskaper och förvaltning under år 1931).

Beträffande dessa se under vederbörande nämnd eller styrelse m. m.

Jfr även en av stadsfullmäktige den 19 maj 1930 fastställd tablå, innehållande förteckning över de nämnder och styrelser m. m., för vilka revisorer skola utses, ävensom uppgift å antalet revisorer, jämte suppleanter, i varje fall (införd i kommunal författningssamling, 1930: nr 67).

Stockholms stads revisionskontor.

Stadshuset, 4 tr., K.; t. »stadshuset»; (betr. 6:e, 7:e, 9:e och 10:e revisionslotterna se nedan); *expeditionstid: 9—11,30 samt 13,30—15.*

Redan i början av 1700-talet förefunnos ansatser till en särskild administrativ revision inom Stockholms stads förvaltning. Vid denna tid fanns nämligen på stadskamrerarkontoret under magistratens handelskollegium en särskild revisorsbefattning, underordnad stadskamrerartjän-

ten. Enligt ett av överståthållarämbetet och magistraten den 30 dec. 1746 fattat beslut erhöi denna revisor, ehuru fortfarande tillhörande stadskamrerarkontoret, en mera självständig ställning, i det han på sitt eget ansvar skulle fullgöra stadskamrerarens revisionsuppgifter. Sedan stadens medelsförvaltning år 1813 övertagit av drätselkommissionen och i samband därmed till kommissionen överflyttats stadskamrerarkontoret och stadsrevisorn, ålades den sistnämnde att granska stadens auktionsverks räkenskaper och uppgöra dess bokslut samt att revidera stadens övriga uppbördsråns och för emottagna medel redovisningskyldiga tjänstemäns räkningar, ävensom dem, vilka inkommo över stadens rekvirerade och upphandlade behov av alla slag. En särskild instruktion för stadsrevisorn av i huvudsak enahanda innehåll utfärdades år 1840.

Med ökningen i göromålen erhöi stadsrevisorn redan i början av 1800-talet till sitt biträde en kontorsskrivare. Dessa tvänne tjänstemän utgjorde stadens reviderande organ vid tiden för den nya kommunalrepresentationens början. Göromålen voro fortfarande i huvudsak inskränkta till att omfatta vissa räkenskaper för den förvaltning, som vid förenämnda tid handhades av drätselnämndens 1:a avdelning. Häre gjorde stadsfullmäktige år 1865 den ändring, att samtliga nämnders och dem underlydande inrättnings räkenskaper skulle å stadens revisionskontor undergå siffergranskning, innan de överlämnades till utsedda revisorer. År 1870 antogo stadsfullmäktige en instruktion för stadsrevisorn, enligt vilken denne skulle tillsättas av stadsfullmäktige efter drätselnämndens hörande samt hava att granska samtliga kommunala räkenskaper och därvid tillse, att stadens rätt och bästa behörigen iakttagos. Sedan emellertid revisionen av stadens räkenskaper vunnit den omfattning, att det icke längre var möjligt för en enda person att följa och ansvara för varje detalj av granskningsarbetet, blev detta arbete fördelat på olika tjänstemän inom kontoret genom ny instruktion för Stockholms stads revisionskontor, som av stadsfullmäktige antogs den 16 maj 1893.

I samband med den omläggning av det kommunala revisionsväsendet, som trätt i kraft fr. o. m. år 1931, har revisionskontoret, som alltsedan den kommunala nyorganisationen av år 1862 varit inordnat under drätselnämnden, utbrutits ur denna nämnd och i stället underställt det nyinrättade revisionsutskottet (se ovan).

Enligt den av kungl. maj:t den 1 aug. 1930 fastställda revisionsstadgan för Stockholm (se ovan) har revisionskontoret till uppgift att verkställa den administrativa revisionen av stadens medelsförvaltning och åligger det kontoret i sådant avseende att granska räkenskaper jämte tillhörande handlingar dels för stadens nämnder ävensom för överståthållarämbetet och magistra-

RU. ten, i vad angår användningen av anslag, som av stadsfullmäktige beviljats, dels ock, där sådant särskilt föreskrives, för av staden understödda korporationer och inrättningar, samt, i den mån granskningen fullgöres, hålla räkenskaperna för varje särskild förvaltningsgren de av stadsfullmäktige för densamma utsedda revisorerna tillhanda ävensom till dem avlämna årligen upprättad förteckning över de av revisionskontoret avgivna, till dessa revisorers granskningsområde hörande anmärkningar. Kontoret åligger vidare att särskilt uppmärksamma de kontrollanordningar, som för revisionsarbetets underlättande inom olika förvaltningsgrenar vidtagas, samt att avgiva de förslag till sådana anordningars förbättring, som kontoret kan finna erforderliga, ävensom att med uppmärksamhet följa utvecklingen inom stadens kassa- och räkenskapsväsen samt avgiva förslag till de ändringar härutinnan, som finnas behöfliga.

Stadsfullmäktige hava fastställt vissa tidpunkter (varierande mellan 1 mars och 1 juni), inom vilka vederbörande myndigheters räkenskaper för närmast förflyttat år skola vara avslutade och avlämnade till revisionskontoret.

Revisionskontorets granskning skall avse att kontrollera, att räkenskaperna äro riktiga till siffran, att de äro fullständigt verifierade, att inkomsterna uppburits och redovisats samt utgifterna verkställda och bokförts i enlighet med gällande stat eller eljest av stadsfullmäktige fastställda inkomstitlar eller beviljade anslag, gällande taxor och författningar, upprättade kontrakt, vederbörande myndigheters beslut och i övrigt givna föreskrifter. Vid granskningen skall tillses, att stadens rätt och bästa behörigen iakttagas. I största möjliga omfattning skall revisionskontorets arbete avse att i samarbete med vederbörande myndigheter undanröja anledning till revisionsanmärkning.

Revisionskontoret äger att från vederbörande nämnder eller underlydande verk erhålla de protokoll, räkenskaper och övriga handlingar, som för granskningsarbetets verkställande finnas nödiga. Kontoret äger därjämte att hos de myndigheter och institutioner, vilkas räkenskaper av kontoret granskas, verkställa inventeringar av kassor, värdehandlingar och förråd samt undersökningar rörande redovisningsväsendet.

Revisionskontoret, vars chef är stadsrevisorn, började redan år 1910 fördela sitt arbete å avdelningar eller lotter, men först från och med år 1918 har denna uppdelning vunnit stadga. F. n. är arbetet uppdelat å tio revisionslotter. Revisionslotternas omfattning framgår här nedan.

Författningar. Revisionstadga för Stockholm, fastställd av kungl. maj:t den 1 aug. 1930.

Stat år 1932. Utgifter: 404,420 kr.

Stadsrevisor (25).

Billing, J. M. A.; personligen t. K. (5)3 41 39; mottagningstid: 10—12.

Revisionskontorets expedition.

Registrator (9).

Lindahl, Hulda A.

1:a revisionslotten.

(Granskningen av Stockholms stads bokslut m. m.)

Förste revisor (21).

Mathson, M. C. R. G.; personligen t. K. (5)3 03 57.

2:a revisionslotten.

(Granskningen av räkenskaper och bokslut för drätselnämnden — däribland utanordningsväsendet, stadens fonder, lån och låneandel — jämte överståthållarämbetet utom polisverket, stadskollegiet, magistraten, arbetslöshetskommittén, arkivnämnden, handels- och sjöfartsnämnden, löneavtalsnämnden, mantalsnämnden, styrelsen för pensionsnämndernas upplysnings- och registerbyrå, skönhetsrådet, stadsplanenämnden, byggnadsnämnden, styrelsen över statistiska kontoret, styrelsen över Liljevalchs konsthall, tjänstenämnden, samtliga av stadsfullmäktige eller stadskollegiet tillsatta kommittéer och beredningar — i den mån deras kostnader belasta stadskollegiets eller drätselnämndens stater — ävensom »främmande institutioner».)

Revisor (19).

Anderzon, A. O. W.

Bokhållare (17).

Ericson, G. E. H.

Bokhållare (13).

Vakant, *tjff.* **Lundbäck, K. G. E.**

Förutv. tjänsteinnehavare i Bromma
(4,800 kr.).

Larsson, L. Hj., f. d. kommunalkamrerare.

3:e revisionslotten.

(Granskningen av fastighetsnämndens och idrottsstyrelsens räkenskaper och bokslut.)

Revisor (19).

von Krusenstjerna, C. G. A.

4:e revisionslotten.

(Granskningen av hälsovårdsnämndens, arbetsförmedlingens och nykterhetsnämndens räkenskaper och bokslut.)

Revisor (19).

Erdmann, F. D.

5:e revisionslotten.

(Granskningen av fattigvårdsnämndens, kyrkogårdsnämndens samt slakthus- och saluhallsstyrelsens räkenskaper och bokslut.)

Revisor (19).

Hedenstierna, C. A. O. H.

Bokhållare (13).

Hanström, R.

6:e revisionslotten.

Kungsgatan 67 C, 3 tr., C. (centralsaluhallen); t. (10) 70 52.

(Granskningen av folkskoledirektionens och biblioteksstyrelsens räkenskaper och bokslut.)

Revisor (19).

Lindberg, A. E.

Bokhållare (13).

Vakant, *tjff.* Kjellgren, G. F.

7:e revisionslotten.

Torsgatan 22, Va. (gasverket), t. gasverket 52; Tulegatan 13, Va. (elektricitetsverket), t. »elektricitetsverket».

(Granskningen av industriverksstyrelsens räkenskaper och bokslut.)

Revisor (19).

Andersson, E. W.: t. V. (30) 14 73, gasverket 53 och »elektricitetsverket».

Bokhållare (17).

Strömberg, R. I.; t. »elektricitetsverket».

Bokhållare (13).

Lindberg, C. S.; t. gasverket 52.

8:e revisionslotten.

(Granskningen av gatunämndens och rättshjälpsanstaltens räkenskaper och bokslut.)

Revisor (19).

Sylvan, C. O.

Bokhållare (13).

Vakant, *tjff.* Billström, D. E.

9:e revisionslotten.

Kungsgatan 67 C, 3 tr., C. (centralsaluhallen); t. (10) 70 52.

(Granskningen av polisverkets, hamnstyrelsens, polisenämndens och stadsingenjörskontorets räkenskaper och bokslut.)

Revisor (19).

Persson, M. B.

10:e revisionslotten.

(Granskningen av barnavårdsnämndens samt lärings- och yrkesskolestyrelsens räkenskaper och bokslut.)

Revisor (19).

Alvarsten, S. F. N.

Tjugutvå amanuenser (5,100—2,820 kr.), sju kontorsskrivare (7), fem manliga extra biträden samt fyra kvinnliga e. o. tjänstemän (2,580—1,500 kr.), en vaktmästare (6), en extra vaktmästare (1,980 kr.).

RU.